

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ 2008-2010

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Αντί Προλόγου	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Γενική Αξιολόγηση	6
1. Οι Διαρθρωτικοί Δείκτες της Στρατηγικής της Λισαβόνας.....	6
2. Βασικές εξελίξεις στους Τομείς Προτεραιότητας του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Παρακολούθηση των Δεικτών που αφορούν την υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων	17
1. Εθνικό Προϊόν, Εισόδημα και Παραγωγικότητα.....	17
2. Βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών.....	18
3. Διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων.....	19
3.1 Επιχειρηματικό Περιβάλλον.....	20
3.2 Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.....	21
3.3 Βιομηχανία.....	22
3.4 Τουρισμός.....	25
3.5 Ενίσχυση του Ανταγωνισμού.....	26
3.6 Κλάδοι δικτύου	28
3.7 Αποκρατικοποιήσεις	29
3.8 Προστασία καταναλωτή	29
3.9 Δράσεις για την Εξωστρέφεια.....	31
3.10. Αγροτική Οικονομία.....	32
4. Κοινωνία της γνώσης.....	33
4.1 Επενδύσεις σε Έρευνα και Καινοτομία.....	33
4.2 Δημόσια δαπάνη για Εκπαίδευση.....	36
5. Αγορές κεφαλαίου.....	37
6. Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη.....	38
7. Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή.....	39
8. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης	40
9. Απασχόληση, κατάρτιση, εκπαίδευση.....	41
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	43

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Στο πλαίσιο της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η Ο.Κ.Ε. διερευνά σε ετήσια βάση τις εξελίξεις, που σημειώνονται στους δείκτες παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (Ε.Π.Μ.) και καταγράφει τις επιπτώσεις των μεταρρυθμιστικών δράσεων στους τομείς προτεραιότητας και συγκεκριμένα:

- στο εθνικό προϊόν, εισόδημα και παραγωγικότητα,
- στη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών,
- στις διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων,
- στην κοινωνία της γνώσης,
- στο περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη,
- στην περιφερειακή και κοινωνική συνοχή,
- στον εκσυγχρονισμό της δημόσια διοίκησης,
- στην απασχόληση, κατάρτιση, εκπαίδευση.

Οι τελικές διαπιστώσεις της έρευνας, καθώς και οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα έκδοση με τίτλο **«Δείκτες Παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2008-2010. Αποτίμηση Εξελίξεων»**. Ειδικότερα:

Στο **Α' Κεφάλαιο** περιλαμβάνεται η γενική αξιολόγηση των 14 διαρθρωτικών δεικτών, που παρακολουθούν την υλοποίηση των στόχων της Λισαβόνας στη χώρα μας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί, ότι οι τιμές των δεικτών, παρά το ότι η οικονομική κρίση βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, δεν καταγράφουν τις αλλαγές στα οικονομικά μεγέθη, που είναι ήδη εμφανείς. Η αιτία γι αυτό είναι, ότι αφενός ορισμένα στοιχεία σταματούν πριν το 2008, ενώ αφετέρου σε πολλές περιπτώσεις οι δείκτες είναι συγκριτικοί με το μέσο όρο της Ε.Ε. Βέβαια, και παρά τη χρονική υστέρηση που εμφανίζουν, η αξιολόγησή τους επιτρέπει να ανιχνευτούν οι αδυναμίες και τα πάγια διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Στο **Β' Κεφάλαιο** παρουσιάζονται οι διαπιστώσεις από την αναλυτική διερεύνηση του συστήματος δεικτών, που έχει διαμορφώσει το Παρατηρητήριο για την παρακολούθηση των εξελίξεων, που λαμβάνουν χώρα στους τομείς προτεραιότητας του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, διαπιστώνεται:

α) *στο εθνικό προϊόν, εισόδημα και παραγωγικότητα*: η μείωση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ σε συνδυασμό με εκτιμήσεις για μηδενικό ή ακόμα και αρνητικό ρυθμό,

- β) στη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών:* ο υπερτριπλασιασμός του δημοσίου ελλείμματος σε σχέση με το στόχο του προϋπολογισμού του 2008, η σημαντική αύξηση του δημοσίου χρέους με προβλέψεις για 99.6% του ΑΕΠ για το 2009, η μείωση των εσόδων καθώς και των δαπανών του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, κάτι το οποίο δεν ενδείκνυται σε περίοδο οικονομικής ύφεσης,
- γ) στις διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων:* η διαχρονική απώλεια της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας,
- δ) στην κοινωνία της γνώσης:* η υστέρηση και η έλλειψη ουσιαστικής προόδου στην έρευνα και την καινοτομία, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αδυναμία του αναπτυξιακού μοντέλου της χώρας,
- ε) στο περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη:* το σημαντικό έλλειμμα, που εμφανίζει η χώρα μας στην παρακολούθηση των περιβαλλοντικών εξελίξεων, καθώς και το χαμηλό ποσοστό της συμμετοχής των ΑΠΕ στο σύνολο της καταναλισκόμενης ενέργειας,
- ζ) στην περιφερειακή και κοινωνική συνοχή:* η αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων και η σταθερότητα, παρά τις όποιες επιδοματικές πολιτικές στις τιμές των δεικτών, που καταγράφουν την φτώχεια και τις κοινωνικές ανισότητες,
- η) στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης:* το έλλειμμα εκσυγχρονισμού στη δημόσια διοίκηση,
- θ) στην απασχόληση – κατάρτιση - εκπαίδευση:* η αδυναμία προσέγγισης των στόχων της Λισαβόνας για τη συνολική απασχόληση, η σημαντική αύξηση του ποσοστού ανεργίας το τελευταίο διάστημα και το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής των δαπανών για εκπαίδευση και έρευνα στο ΑΕΠ.

Η ερευνητική ομάδα αποτελείτο από τους ερευνητές: κ.κ. Πέτρο Λινάρδο Ρυλμόν, Φώτη Σκουλαρίκη, Αθανάσιο Πρίντσιπα, Νικόλαο Δασκαλάκη, Παναγιώτη Πέτρουλα και Αθανάσιο Ζεκεντέ. Τον επιστημονικό συντονισμό της Ομάδας Εργασίας τον είχε η επιστημονική συνεργάτις της Ο.Κ.Ε. Δρ. Αφροδίτη Μακρυγιάννη. Στην ερευνητική ομάδα παρείχαν στήριξη η κα Βαρβάρα Γεωργοπούλου, Υπεύθυνη Αρχείου και Βιβλιοθήκης της Ο.Κ.Ε. και η κα Δήμητρα Λαμπροπούλου, Οικονομολόγος.

Στις συνεδριάσεις της Ομάδας Εργασίας συμμετείχαν και τα Μέλη της Εκτελεστικής και της Ολομέλειας τα οποία προέρχονται από τους κοινωνικούς και παραγωγικούς φορείς που συγκροτούν την Ο.Κ.Ε.: κα Ζωή Λαναρά και κ.κ. Ιωάννης Στεφάνου, Κωνσταντίνος Παπαντωνίου, Νικόλαος Λιόλιος, Εμμανουήλ Ψαρουδάκης, Νικόλαος Σκορίνης, Βασίλειος Ξενάκης, και Ιωάννης Σωτηρίου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας και οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. κατατέθηκαν και εγκρίθηκαν από την Ολομέλεια, στη συνεδρίαση της 2009.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α : Γενική Αξιολόγηση

1. Οι Διαρθρωτικοί Δείκτες της Στρατηγικής της Λισαβόνας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέλεξε ένα σύντομο σύστημα 14 μόλις δεικτών (shortlist) για να τεκμηριώσει στατιστικά την ετήσια έκθεση προόδου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Οι τιμές για την Ελλάδα στους συγκεκριμένους διαρθρωτικούς δείκτες παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

A/A	ΔΕΙΚΤΗΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<u>Γενικό οικονομικό υπόβαθρο</u>											
1	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΕΕ-27=100)	84,1	86,5	90,2	92,1	94,0	92,8	94,1	94,8	96,6*	
2	Παραγωγικότητα της εργασίας ανά εργαζόμενο ΕΕ-27=100	93,5	97,1	99,4	100,7	101,2	99,8	100,7	102,0	103,6*	
<u>Καινοτομία και Έρευνα</u>											
3	Ποσοστό νέων 20-24 ετών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας	79,2	80,2	81,1	81,7	83,0	84,1	81,0	82,1		
3α	Ποσοστό ανδρών 20-24 ετών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας	84,6	84,8	86,0	86,8	86,8	88,5	86,6	87,0		
3β	Ποσοστό γυναικών 20-24 ετών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας	73,6	75,3	76,1	76,6	79,2	79,7	75,5	77,5		
4	Ακαθάριστη εγχώρια δαπάνη για έρευνα (% ΑΕΠ)		0,58		0,57	0,55**	0,58	0,57**	0,57*		
<u>Οικονομική μεταρρύθμιση</u>											
5	Συγκριτικά επίπεδα τιμών (της τελικής κατανάλωσης νοικοκυριών συμπεριλαμβανομένων και των έμμεσων φόρων - ΕΕ-27=100)	84,8	82,3	80,2	85,9	87,6	88,2	88,8	89,4		
6	Επιχειρησιακή επένδυση (Ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου από τον ιδιωτικό τομέα ως % ΑΕΠ)	17,4	17,8	18,2	19,3	19,0	18,5	19,5	19,5		
<u>Απασχόληση</u>											
7	Ποσοστό απασχόλησης (% εργαζομένων 15-64 ετών στο σύνολο της ίδιας ηλικιακής ομάδας)	56,5	56,3	57,5	58,7	59,4	60,1	61,0	61,4	61,9	

7α	Απασχόληση ανδρών(% εργαζομένων ανδρών15-64 ετών στο σύνολο του ανδρικού πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας)	71,5	71,4	72,2	73,4	73,7	74,2	74,6	74,9	75,0
7β	Απασχόληση γυναικών (% εργαζομένων γυναικών15-64 ετών στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας)	41,7	41,5	42,9	44,3	45,2	46,1	47,4	47,9	48,7
8	Ποσοστό απασχόλησης ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (% εργαζομένων ηλικίας 55-64 στο σύνολο του πληθυσμού της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας)	39,0	38,2	39,2	41,3	39,4	41,6	42,3	42,4	42,8
8α	Ποσοστό απασχόλησης ανδρών ηλικίας 55-64 στο σύνολο των ανδρών της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας	55,2	55,3	55,9	58,7	56,4	58,8	59,2	59,1	59,1
8β	Ποσοστό απασχόλησης γυναικών ηλικίας 55-64 στο σύνολο των γυναικών της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας	24,3	22,9	24,0	25,5	24,0	25,8	26,6	26,9	27,5
Κοινωνική Συνοχή										
9	Ποσοστό πληθυσμού με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώτατο όριο φτώχειας	20	20		21	20	20	21	20	
9α	Ποσοστό ανδρών με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώτατο όριο φτώχειας	19	19		20	19	18	20	20	
9β	Ποσοστό γυναικών με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώτατο όριο φτώχειας	20	22		21	21	21	21	21	
10	Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% μακροχρόνια ανέργων στο συνολικό ενεργό πληθυσμό)	6,2	5,5	5,3	5,3	5,6	5,1	4,8	4,1	3,6
10α	Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων ανδρών στο συνολικό ανδρικό ενεργό πληθυσμό	3,5	3,2	3,1	3,0	3,0	2,6	2,6	2,2	2,1
10β	Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων γυναικών στο συνολικό γυναικείο ενεργό πληθυσμό	10,1	9,0	8,6	8,9	9,4	8,9	8,1	7,0	6,0
11	Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση	5,1	4,3	3,8	3,2	4,1	4,3	3,7	3,5	
11α	Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση – Άνδρες	3,3	2,6	2,0	2,1	2,5	2,9	2,6	2,6	
11β	Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση – Γυναίκες	9,0	8,6	8,2	6,5	8,3	8,4	7,7	7,0	
Περιβάλλον										
12	Εκπομπές αερίων υπεύθυνων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου (1990=100)	119,9	121,1	121,0	124,8	125,0	125,1	124,4		
13	Ενεργειακή ένταση της οικονομίας (χιλιόγραμμα	236,47	233,08	230,46	222,72	216,24	212,18	204,66		

14 ισοδύναμου πετρελαίου
ανά 1000 € - σταθερές
τιμές 1995)
Όγκος μεταφοράς
εμπορευμάτων ως προς το
ΑΕΠ (Αναλογία τόνων-
χιλιομ και ΑΕΠ
2000=100)

* Πρόβλεψη
** Εκτίμηση
Πηγή: Eurostat

Από τα δεδομένα του πίνακα διαπιστώνεται ότι ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η οικονομική κρίση και αναμένονται για το 2009 σημαντικές αλλαγές στα οικονομικά μεγέθη, οι 14 δείκτες που παρακολουθούν την υλοποίηση των στόχων της Λισαβόνας δεν έχουν προλάβει να καταγράψουν αυτή την αλλαγή της συγκυρίας, καθώς για αρκετούς από αυτούς τα στοιχεία σταματούν πριν το 2008, ενώ για άλλους τα στοιχεία είναι συγκριτικά με το μέσο όρο της ΕΕ.

Συνεπώς, οι διαπιστώσεις που προκύπτουν από τα δεδομένα του πίνακα δεν μπορούν να συνδεθούν σε όλες τις περιπτώσεις με την παρούσα κατάσταση. Παρόλα αυτά όμως, πολλές από τις εξελίξεις του 2008 επιτρέπουν να εντοπιστούν αδυναμίες ή πάγια χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας, τα οποία ερμηνεύουν σε μεγάλο βαθμό την ένταση με την οποία έχουν τεθεί λόγω της κρίσης, ορισμένα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας και της κοινωνίας. Συγκεκριμένα:

Ενώ στα επίσημα εθνικά στοιχεία για το 2008 καταγράφεται έντονη κάμψη στο ρυθμό ανάπτυξης, σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ των 27, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και η παραγωγικότητα της εργασίας συνέχισαν την ανοδική πορεία τους. Η συνέχιση αυτής της πορείας πάντως είναι αδύνατη και μάλιστα σε συνθήκες επιδείνωσης της ανταγωνιστικότητας και διεύρυνσης του εξωτερικού ελλείμματος, όπως αυτές που χαρακτηρίζουν σήμερα την ελληνική οικονομία.

Η διατήρηση σε υψηλά επίπεδα της ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τους νέους 20-24 ετών, παράλληλα με τη διατήρηση σε πολύ χαμηλά επίπεδα της ακαθάριστης εγχώριας δαπάνης για έρευνα, αποτελεί μια αντίθεση η οποία συνδέεται προφανώς με τις χαμηλές καινοτομικές επιδόσεις, και παραπέμπει στην περιορισμένη αξιοποίηση ενός ανθρώπινου δυναμικού με σχετικά υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης.

Εξίσου εύγλωπτη είναι η συνύπαρξη ενός ρυθμού αύξησης τιμών που είναι για μεγάλο διάστημα ανώτερος του μέσου ευρωπαϊκού επιπέδου, με ένα επίπεδο επιχειρηματικών επενδύσεων το οποίο υπερβαίνει επίσης τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Είναι λογικό να συμπεράνει κανείς ότι το υψηλό επίπεδο των επενδύσεων δεν έχει αξιοποιηθεί επαρκώς για την βελτίωση της παραγωγικότητας της οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Όπως έχουμε επισημάνει σε προηγούμενες εκθέσεις, η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης είναι πολύ αργή και απέχει πολύ από τον στόχο του 70%, ο οποίος ήταν από τους λίγους ποσοτικούς στόχους της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

Οι δείκτες του πίνακα που αφορούν την κοινωνική συνοχή αναδεικνύουν επίσης ότι για την περίοδο 2000-2007 η αισθητή μείωση των ποσοστών ανεργίας δεν έχει επηρεάσει το ποσοστό του πληθυσμού το οποίο βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, το οποίο παρέμεινε σταθερό. Αυτή η διαπίστωση οδηγεί στη σχετικοποίηση της σημασίας που έχει για το φαινόμενο της φτώχειας η ανεργία και ενισχύει τη σημασία του φαινομένου των φτωχών εργαζομένων.

Σχετικά τέλος με τους δείκτες για το περιβάλλον επιβεβαιώνεται ότι η τιμή των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου βρίσκεται στην Ελλάδα μόλις κάτω από τον καθορισμένο στόχο των 125 με 100 το 1990, ενώ οι αναθεωρημένοι δείκτες για την ενεργειακή ένταση τοποθετούν την Ελλάδα κοντά στο μέσο όρο των 27, αλλά αρκετά πάνω από τον μέσο όρο των 15. Για τον όγκο μεταφοράς εμπορευμάτων δεν υπάρχουν στοιχεία της Eurostat για την ελληνική οικονομία.

2. Βασικές Εξελίξεις στους Τομείς Προτεραιότητας του Ε.Π.Μ.

Μέσα από τη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης των εξελίξεων, που σημειώνονται στο σύνολο των δεικτών της ΟΚΕ, αναφορικά με την εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων, προκύπτουν τα εξής διαρθρωτικά ζητήματα:

α. Εθνικό Προϊόν, Εισόδημα και Παραγωγικότητα

Η φετινή αποτίμηση των εξελίξεων από την επισκόπηση των δεικτών παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Παρακολούθησης λαμβάνει χώρα εν μέσω ιδιαίτερων συνθηκών. Διανύουμε την εντονότερη οικονομική κρίση των τελευταίων δεκαετιών, κρίση η οποία ξεκίνησε από το χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ και επηρέασε και επηρεάζει τις εθνικές οικονομίες παγκοσμίως. Η χώρα μας δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από τις γενικότερες εξελίξεις και ήδη οι δυσμενείς επιπτώσεις της κρίσης αποτυπώνονται στους βασικούς δείκτες της οικονομίας.

Βασική συνέπεια της οικονομικής κρίσης είναι η μείωση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, όπου μετά από μια περίοδο σχετικά υψηλής οικονομικής ανάπτυξης με ετήσιους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ της τάξης του 4-5%, το 2008 παρουσιάζεται μια κάμψη του ρυθμού αύξησης από 4% το 2007 στο 2,9% το 2008, ενώ οι προβλέψεις για το 2009 παραμένουν δυσοίωνες, λαμβάνοντας υπόψη ότι ήδη το α' τρίμηνο του 2009 ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στη χώρα μας ήταν 0,3%.

Ο βασικός δείκτης αξιολόγησης της πορείας του εισοδήματος σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το κατά κεφαλή ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης το οποίο βρίσκεται κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ, παρουσιάζοντας συνεχή σύγκλιση από το 2000 μέχρι σήμερα, με εξαίρεση το 2005. Σχετικά με τους δείκτες παραγωγικότητας, παρατηρείται μια αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας την τελευταία τετραετία, η οποία από το 2006 μέχρι σήμερα κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αξίζει πάντως να αναφερθεί ότι αυξάνεται η συνεισφορά της εργασίας στην παραγωγικότητα σε σχέση με το σύνολο των παραγωγικών συντελεστών.

Τέλος, μετά από μια περίοδο σύγκλισης των μέσων ακαθάριστων αποδοχών ανά μισθωτό από το 2006 μέχρι και το 2008, το 2009 προβλέπεται απόκλιση των μέσων αποδοχών σε σχέση με την ΕΕ-15.

β. Βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών

Η πορεία των δημοσίων οικονομικών είναι θέμα βαρύνουσας σημασίας εν μέσω κρίσης, όπου η δημοσιονομική πολιτική διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία παρατηρείται εκτόξευση του ελλείμματος στο 3,7% και στο 5% το 2007 και 2008 αντίστοιχα. Ταυτόχρονα, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε επίσης το 2008 μετά από συνεχή πτώση από το 2005 και μετά, βρισκόμενο στο 97,6%, ενώ προβλέπεται να αναρριχηθεί στο 99,6% το 2009.

Παράλληλα, η προβλεπόμενη αύξηση των εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ αμφισβητείται καθώς οι προβλέψεις έχουν γίνει με προϋπόθεση υψηλότερων ρυθμών αύξηση του ΑΕΠ σε σχέση με αυτούς που καταγράφονται. Πράγματι, ήδη για το πρώτο τρίμηνο του 2009 τα έσοδα είναι λιγότερα σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2008. Τέλος, οι δαπάνες του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων εμφανίζονται μειωμένες, γεγονός το οποίο δεν ενδείκνυται σε περίοδο οικονομικής ύφεσης.

γ. Διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων

Βασικό συμπέρασμα της ενότητας αυτής είναι η διαχρονική απώλεια της ανταγωνιστικότητας της χώρας κατά την τελευταία τριετία, σύμφωνα με τις κατατάξεις που δημοσιεύουν οι διεθνείς οργανισμοί. Καθώς η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας αποτελεί ένα πολύπλοκο ζήτημα, η αρνητική πορεία της ανταγωνιστικότητας οφείλεται σε μια σειρά παραγόντων, ένας από τους οποίους φαίνεται να είναι η έλλειψη εστίασης στη διαμόρφωση ενός σταθερού και βελτιωμένου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενώ επιπρόσθετα η απουσία σχετικών στοιχείων αποτελεί εμπόδιο στην προώθηση των αναγκαίων μέτρων για την διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας. Αναλυτικότερα:

Θετικά επηρέασαν το επενδυτικό περιβάλλον, η συνέχιση της εφαρμογής του Επενδυτικού Νόμου, παρόλες τις καθυστερήσεις στις διαδικασίες αξιολόγησης, ελέγχου και καταβολής των ενισχύσεων, όπως και η υλοποίηση των δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα».

Από την άλλη πλευρά, η πορεία της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας κατά την τελευταία τριετία παρουσιάζει σημαντικές απώλειες, σύμφωνα με τους δείκτες παγκόσμιων οργανισμών. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση του συγκριτικού επιπέδου των τιμών, αποτελεί διαχρονικά αιτία και για τη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος, η οποία συνεχίστηκε και το 2008, ξεπερνώντας τα 44 δις €.

Η ιδιαίτερα δυσμενής συγκυρία στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον επηρέασε έντονα τη βιομηχανική παραγωγή, ανατρέποντας την ανοδική της πορεία ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες του 2008. Ο δείκτης του οικονομικού κλίματος παρουσίασε κάθετη πτώση το 2008 και αντίστοιχη πτωτική πορεία από τον Μάιο του 2008 καταγράφει και ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία. Ιδιαίτερα ανησυχητικά είναι τα συμπεράσματα που συνάγονται από την ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων αναφορικά με τους κλάδους της υφαντουργίας, της ένδυσης και της υπόδησης, κλάδοι για τους οποίους παρατηρείται συνεχής συρρίκνωση από το 2000 έως σήμερα, με εξαίρεση το 2007. Τέλος αρνητικές συνέπειες, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα έχει, η παγκόσμια οικονομική ύφεση και στον τουρισμό.

Αναφορικά με τον αγροτικό τομέα συνεχίστηκε και το 2008 η μείωση της συμμετοχής του στο ΑΕΠ, η οποία συνοδεύτηκε από περαιτέρω διεύρυνση του ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων καθώς και συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος. Η αρνητικότερη εξέλιξη όμως ήταν η κατάρρευση των τιμών των περισσότερων αγροτικών προϊόντων, με αποτέλεσμα ο εισοδηματικός δείκτης «Α» να υπογράψει μείωση κατά -8%, εξέλιξη που είχε αρνητικές συνέπειες στο πραγματικό εισόδημα των Ελλήνων αγροτών. Επίσης, παρ' ότι βρισκόμαστε στον 3ο χρόνο υλοποίησης του ΠΑΑ 2007-2013, κανένα σχεδόν μέτρο του δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα, επιτείνοντας έτσι την επενδυτική άπνοια στον αγροτικό χώρο.

Σχετικά με το επίπεδο των τιμών, το 2008 καταγράφηκε πλήρης ανατροπή της πορείας τους, καθώς σημειώθηκε σημαντική αύξηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά τους πρώτες μήνες, ενώ στη συνέχεια η επιβράδυνση της οικονομίας οδήγησε σε υποχώρηση των τιμών του πετρελαίου και σε αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

Ιδιαίτερα θετική εξέλιξη αποτέλεσε η σημαντική μείωση στο κόστος ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο, καθώς επίσης και η συνέχιση της αύξησης του αριθμού των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Θετική κρίνεται η διαπίστωση ότι όλο και περισσότερες πολύ μικρές επιχειρήσεις αποκτούν πρόσβαση στο διαδίκτυο τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, το ηλεκτρονικό εμπόριο δεν έχει ακόμα διαδοθεί αρκετά στην Ελλάδα, όπως συμβαίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Αναφορικά με τις αποκρατικοποιήσεις, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την περίοδο 2004 - 2007, τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις έφτασαν τα 6.314 εκ. €. Στις αποκρατικοποιήσεις αυτής της περιόδου περιλαμβάνεται η πώληση μετοχών των ΕΛΠΕ, της Εθνικής Τράπεζας και του ΟΠΑΠ, η πώληση ποσοστού ΟΤΕ στην ΔΤ, της Εμπορικής τράπεζας, η

εισαγωγή του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Χρηματιστήριο Αθηνών και η διάθεση μετοχών της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος. Παράλληλα, το τελευταίο διάστημα ολοκληρώθηκε η διαδικασία παραχώρησης του ΟΛΠ και η πώληση της Ολυμπιακής ενώ αναμένεται η ολοκλήρωση διαγωνισμών για την παραχώρηση σε ιδιώτες της διαχείρισης των εμπορευματικών σταθμών του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης.

Όσον αφορά στην προστασία του καταναλωτή, ο αριθμός των καταγγελιών που κατατέθηκαν στον Συνήγορο του Καταναλωτή σημείωσε το 2008 αξιοπρόσεκτη αύξηση της τάξης του 333%. Παρόλα αυτά η αύξηση στον αριθμό των αναφορών δεν μπορεί να αποτελέσει ισχυρή ένδειξη της αποτελεσματικής λειτουργίας του θεσμού της προστασίας του καταναλωτή. Έως τώρα δεν έχουν διαπιστωθεί ενέργειες ή έστω προθέσεις προς την κατεύθυνση σύστασης Γραφείων Ενημέρωσης Καταναλωτών στις πρωτεύουσες των νομών, ενώ παρά τη σύσταση της "Υπηρεσίας Εποπτείας της Αγοράς" δεν επιτεύχθηκε η δημιουργία ενός ορθολογικού κεντρικού συστήματος. Επίσης, αν και η γραμμή 1520 αναβαθμίστηκε, απουσιάζει ένα ενιαίο σύστημα διαχείρισης παραπόνου ή καταγγελίας, και στατιστικής αξιοποίησής τους.

Σύμφωνα με τις προηγούμενες διαπιστώσεις, κατά την τρέχουσα περίοδο που οι δυσοίωνες προβλέψεις για το μέλλον επηρεάζουν σημαντικά τις αποφάσεις για επενδύσεις, η ΟΚΕ κρίνει αναγκαία την επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων του ΕΣΠΑ, όπως και την εφαρμογή του εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού για τις χρήσεις γης με την ενεργοποίηση του υποστηρικτικού θεσμικού πλαισίου. Θεωρεί επίσης αναγκαία την αύξηση των δημόσιων επενδύσεων για τη βελτίωση των υποδομών και την ανάπτυξη του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για την εξάλειψη των δυσκαμψιών στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και τη μείωση του διοικητικού βάρους των επιχειρήσεων.

δ. Κοινωνία της γνώσης

Η Ελλάδα δεν έχει αντιμετωπίσει μέχρι σήμερα με τη σοβαρότητα που θα έπρεπε τα ζητήματα της επένδυσης στην έρευνα και στην καινοτομία. Παρά τις μεμονωμένες και αποσπασματικές ενέργειες του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα είναι ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει σταθερή και ολοκληρωμένη εθνική κατεύθυνση για την έρευνα και την καινοτομία. Η καινοτομία αντιμετωπίζεται ως υποσύνολο της έρευνας και η έρευνα συγχέεται με τις ευρύτερες κυβερνητικές πρωτοβουλίες και στοχεύσεις.

Η Ελλάδα βρίσκεται πολύ μακριά από τον στόχο που η ίδια έχει θέσει αναφορικά με το ποσοστό συμμετοχής της έρευνας στο ΑΕΠ, ενώ είναι ακόμη μικρό το ποσοστό των ελληνικών επιχειρήσεων που εφαρμόζουν νέες τεχνολογίες και καινοτόμες διαδικασίες που έχουν προκύψει από έρευνα την τελευταία 5ετία.

Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά της χρηματοδότησης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση στην Ελλάδα εμφανίζονται καθηλωμένες στο 3% του ΑΕΠ.

Η ΟΚΕ μέσα από τις γνώμες πρωτοβουλίας της και για τις 3 βαθμίδες εκπαίδευσης, πέρα από την απόλυτα αναγκαία αύξηση της χρηματοδότησης, προτείνει τα εξής:

α) μέριμνα για δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση όλων όσων διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης,

β) παροχή πολύπλευρης παιδείας που θα στοχεύει στην καλλιέργεια του μαθητή και θα του παρέχει τις γνώσεις και την κριτική ιακνότητα που είναι αναγκαίες, στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,

γ) ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, ουσιαστική αξιολόγηση διδασκόντων, εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου, ενίσχυση της έρευνας, στα ΑΕΙ, ενθάρρυνση της κινητικότητας, σύνδεση με την παραγωγή και τις τοπικές κοινωνίες.

ε. Αγορές κεφαλαίου

Το κυρίαρχο στοιχείο των αγορών κεφαλαίου τους τελευταίους μήνες είναι η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, που έχει πλήξει και το εγχώριο πιστωτικό σύστημα με πολύ μικρότερη όμως ένταση. Σήμερα, μετά την παρέμβαση της Ελληνικής Κυβέρνησης (πακέτο 28 δις. €) αλλά και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (μείωση επιτοκίων), το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα φαίνεται να έχει επαρκή ρευστότητα, την οποία όμως διστάζει να την διοχετεύσει στην αγορά. Με άλλα λόγια, δεν χρηματοδοτείται η πραγματική οικονομία με αποτέλεσμα πλήθος μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών να υποφέρουν από «ασφυξία», με δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγή, στην απασχόληση και στην ανάπτυξη της οικονομίας. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε ένα βαθμό στη μεγάλη αβεβαιότητα που επικρατεί τόσο για το τρέχον όσο και για το επόμενο έτος, η οποία συνοδεύεται από αύξηση των επισφαλειών των τραπεζών.

στ. Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη

Για άλλη μια χρονιά επισημαίνεται το έλλειμμα ενημέρωσης των δεικτών παρακολούθησης στην ενότητα «Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη. Όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου είχαμε βελτίωση αφού σαν χώρα πιάσαμε τους στόχους του Κιότο (24,4% έναντι στόχου 25%). Αναφορικά με την καταναλισκόμενη ενέργεια που προέρχεται από ΑΠΕ η χώρα μας φθάνει το 12,1% όταν ο Μ.Ο. της ΕΕ27 είναι 14,6%.

ζ. Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή

Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία αναδεικνύουν αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων οι οποίες αποτυπώνονται κατά κύριο λόγο από την αύξηση της διαφοράς στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των περιφερειών Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αφενός και της υπόλοιπης Ελλάδας αφετέρου.

Οι δείκτες που καταγράφουν τις κοινωνικές ανισότητες (όριο φτώχειας, εισοδηματική ανισότητα) παραμένουν σταθεροί και σε σχετικά υψηλό επίπεδο, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27.

η. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης

Οι δείκτες που παρακολουθούν τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, εμφανίζουν το 2008 στασιμότητα. Το ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο στις συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές υποχωρεί ελαφρά, ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στις συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές παρουσιάζει στασιμότητα την τελευταία τετραετία.

θ. Απασχόληση – κατάρτιση – εκπαίδευση

Το έτος 2009 ξεκινάει με αισθητή αύξηση του ποσοστού ανεργίας, σύμφωνα με τα στοιχεία του α' τριμήνου της ΕΣΥΕ, το οποίο φθάνει το 9,3%, σε σύγκριση με 8,3% το α' τρίμηνο του 2008. Έντονη είναι κατά την ίδια περίοδο η αύξηση του ποσοστού ανεργίας των νέων 15-24 ετών από 23,45% το 2008 σε 25,45% το 2009. Για τις ηλικίες 15-29 ετών η αύξηση είναι από 17,3% σε 18,5%.

Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το πρώτο τρίμηνο του 2009, δείχνουν επίσης μείωση της συνολικής απασχόλησης κατά 0,57%, για πρώτη φορά μετά το 2000. Παρατηρείται ειδικότερα μείωση του αριθμού των μισθωτών κατά 1,15%, που οφείλεται στη μείωση της πλήρους απασχόλησης κατά 2,25%, ενώ η προσωρινή απασχόληση αυξάνεται κατά 8,45%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Παρακολούθηση των δεικτών που αφορούν την υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων

1. Εθνικό Προϊόν, Εισόδημα και Παραγωγικότητα

Διανύουμε μια περίοδο η οποία χαρακτηρίζεται από τον έντονο κλυδωνισμό της παγκόσμιας οικονομίας, ο οποίος προκλήθηκε από τη χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ. Η κρίση αυτή έχει ήδη αρχίσει να αποτυπώνεται σε βασικά μεγέθη των οικονομιών, όπως το ΑΕΠ και η ανεργία. Επομένως, η επισκόπηση των δεικτών παρακολούθησης της ΣΤΛ αποκτά την περίοδο αυτή ιδιαίτερη σημασία, καθώς επιτρέπει την αξιολόγηση της πορείας της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, τόσο διαχρονικά, όσο και σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ-27.

Τα συμπεράσματα που μπορούν να συναχθούν από την κατηγορία του εθνικού προϊόντος, του εισοδήματος και της παραγωγικότητας είναι ότι μετά από μια περίοδο σχετικά υψηλής οικονομικής ανάπτυξης με ετήσιους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ της τάξης του 4-5%, το 2008 παρουσιάζεται μια κάμψη του ρυθμού αύξησης στο 2,9% από 4% το 2007. Οι προβλέψεις για την πορεία του ΑΕΠ για το τρέχον έτος είναι επίσης δυσοίωνες, παρόλο που τον τελευταίο καιρό έχουν αρχίσει να εμφανίζονται κάποια σημάδια σταθεροποίησης της παγκόσμιας οικονομίας, μετά από την ισχυρή πτώση του τελευταίου εξαμήνου. Συγκεκριμένα, παρόλο που οι επίσημες πηγές αναφέρουν ρυθμό αύξησης γύρω στο 1%, ενισχύονται οι εκτιμήσεις ότι ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της χώρας μας θα κυμανθεί κοντά στο 0%, ενώ είναι πιθανό να εμφανίσει και αρνητικές τιμές, όπως η πρόβλεψη του ΟΟΣΑ που αναφέρει συρρίκνωση στο -1,3%. Σύμφωνα πάντως με τα επίσημα στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ για το α' τρίμηνο στη χώρα μας ήταν 0,3%.

Πίνακας 1.Β.: Εθνικό προϊόν, εισόδημα και παραγωγικότητα

Δείκτης	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (μονάδες αγοραστικής δύναμης ΕΕ-27 =100)	90,2	92,1	94	92,8	94,1	94,8	96,6	
Παραγωγικότητα της Εργασίας στο σύνολο της οικονομίας (ανά άτομο που απασχολείται ΕΕ-27 = 100)	99,4	100,7	101,2	99,8	100,7	102,0	103,6	
Μεταβολή ΑΕΠ (% μεταβολή)	3,9	5,0	4,6	2,9	4,5	4,0	2,9	1,1
Παραγωγικότητα των συντελεστών στο σύνολο της οικονομίας ΕΕ-15 (2000 = 100)	100,2	100,5	101,7	102,3	103,5	104,2	103,7	100,6
Παραγωγικότητα των συντελεστών στο σύνολο της οικονομίας Ελλάδα (2000 = 100)	103,8	107,4	109,6	110,7	112,6	114,6	115,8	116,4
Μέσες ακαθάριστες αποδοχές ανά μισθωτό (μονάδες αγοραστικής δύναμης ΕΕ-15 =100)	79,5	78,3	78,7	77,6	75,5	79,7	81,9	79,5

*: Οι τιμές για το 2009 αποτελούν προβλέψεις
 Πηγές: ΕΣΥΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Eurostat,

Το βασικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί σε σχέση με το εισόδημα, είναι ότι παρατηρείται μια συνεχής σύγκλιση με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης σε σχέση με την ΕΕ-27, βρισκόμενο κοντά (96,6) στο μέσο όρο για το 2008. Σχετικά με την παραγωγικότητα της εργασίας, μετά από τη συνεχή αύξηση του πρώτου μισού της τρέχουσας δεκαετίας, όπου η παραγωγικότητα (ανά απασχολούμενο) έφτασε και για δύο έτη κυμάνθηκε και πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ-27, τα τελευταία έτη παρατηρείται μια στασιμότητα, σε επίπεδα πάντως λίγο υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ-27.

Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι αναφορικά με το μέγεθος της παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας, δεν δημοσιεύονται στοιχεία για την Ελλάδα από το 2007 και ύστερα. Θετικό κρίνεται το συμπέρασμα με βάση το οποίο η παραγωγικότητα των συντελεστών στο σύνολο της οικονομίας παρουσιάζει μια συνεχή αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι μετά από περαιτέρω ανάλυση της σχέσης της παραγωγικότητας της εργασίας σε σχέση με την παραγωγικότητα όλων των συντελεστών, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι αυξάνεται η συνεισφορά της εργασίας στην παραγωγικότητα σε σχέση με το σύνολο των παραγωγικών συντελεστών. Τέλος, μετά από μια περίοδο σύγκλισης των μέσων ακαθάριστων αποδοχών ανά μισθωτό από το 2006 μέχρι και το 2008, το 2009 προβλέπεται απόκλιση των μέσων αποδοχών σε σχέση με την ΕΕ-15.

2. Βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών

Το θέμα της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών αποκτά ιδιαίτερη σημασία εν μέσω κρίσης. Προκύπτουν ζητήματα ιδιαίτερα κρίσιμα σχετικά με την προσέγγιση διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, καθώς σε περιόδους κρίσης και έντονης υποχώρησης της ζήτησης η δημοσιονομική πολιτική οφείλει να είναι επεκτατική.

Οι πληροφορίες σχετικά κυρίως με το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα για τη χώρα μας, όπου οι αναθεωρήσεις είναι προς το χειρότερο, εμφανίζοντας όλο και υψηλότερο έλλειμμα για το 2008. Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία της ΕΣΥΕ, το έλλειμμα ανέρχεται στο 5%, ποσοστό υπερτριπλάσιο από τον στόχο του 1,6% που είχε τεθεί στον προϋπολογισμό του 2008 και πολύ υψηλότερο από το 3,7% του Επικαιροποιημένου ΠΣΑ. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόβλεψη του Επικαιροποιημένου ΠΣΑ περί ελλείμματος του 2009 της τάξης του 3,7% θεωρείται επισφαλής. Για παράδειγμα, ο ΟΟΣΑ ανεβάζει το έλλειμμα για φέτος στο 6,1%.

Την ίδια στιγμή, οι πρόσφατες εκτιμήσεις για το δημόσιο χρέος του 2008 το ανεβάζουν στο 97,6% του ΑΕΠ, ενώ για το 2009 προβλέπεται να διαμορφωθεί στο

99,6%. Επισημαίνεται ότι, όπως είχε τονιστεί από την ΟΚΕ¹, "...την τελευταία δετία η μείωση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ ήταν βραδεία παρά τις ευνοϊκές προϋποθέσεις που εξασφάλιζαν η ταχεία ανάπτυξη του ΑΕΠ και οι μέχρι πρότινος συνθήκες χαμηλών επιτοκίων διεθνώς", με συνέπεια στη σημερινή περίοδο κρίσης να είναι ιδιαίτερα δύσκολη η αντιμετώπιση του..

Ταυτόχρονα, τα έσοδα του προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα αυξηθούν το 2009, εκτίμηση η οποία αμφισβητείται καθώς ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται να είναι κατά πολύ χαμηλότερος σε σχέση με τον προϋπολογισμένο. Ήδη για το πρώτο τρίμηνο του 2009 τα έσοδα είναι λιγότερα σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2008. Επιπλέον, οι δαπάνες του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων εμφανίζονται μειωμένες, γεγονός το οποίο δεν ενδείκνυται σε περίοδο οικονομικής ύφεσης.

Πίνακας 2.Β.: Βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών

Δείκτης	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	7,1	5,1	2,8	3,7	5,0	3,7
Χρέος Γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	98,3	98,5	95,9	94,8	97,6	99,6
Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	24,5	24,5	23,5	24,4	24,6	25,4
Πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων (Δαπάνες) (% του ΑΕΠ)	5,1	3,8	3,8	3,9	3,9	3,4
Πρωτογενείς Δαπάνες (% του ΑΕΠ)	19,4	19,6	19,0	20,1	20,0	20,7
Έσοδα του Προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	22,7	22,6	23,5	23,7	24,1	25,3
Σύνολο φορολογικών εσόδων (% του ΑΕΠ)	21,2	21,3	21,1	21,2	21,9	23,4
Έσοδα από Φορολογία Φυσικών Προσώπων (% του ΑΕΠ)	4,2	4,2	4,35	4,45	4,5	4,67
Έσοδα από Φορολογία Νομικών Προσώπων (% του ΑΕΠ)	2,54	2,39	2,08	2,04	1,93	2,06
Έσοδα από Αποκρατικοποιήσεις (% του ΑΕΠ)	0,10	0,41	0,61	0,7	0,65	
Έσοδα από την περιουσία (% του ΑΕΠ)	0,22	0,28	0,22	0,19	0,46	0,68
Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (% του ΑΕΠ)	2,53	2,5	2,4	2,38	2,42	2,46
Κοινωνική ασφάλιση (% του ΑΕΠ)	3,36	3,55	3,48	3,62	4,15	4,37

*: Οι τιμές για το 2009 αποτελούν προβλέψεις
 Πηγές: ΥΠΟΙΟ, ΕΣΥΕ

3. Διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων

Οι διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων παρακολουθούνται από τις εξελίξεις που σημειώνονται σε τρεις επιμέρους τομείς της επιχειρηματικής δραστηριότητας: α. στο γενικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον, β. στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και γ. στη βιομηχανία. Οι εξελίξεις στους τομείς αυτούς αναλύονται περαιτέρω στις ενότητες που ακολουθούν. Ωστόσο, ενδιαφέρον έχει η παρακολούθηση κάποιων συγκεκριμένων δεικτών που μπορούν να θεωρηθούν ως δείκτες οι οποίοι προσφέρουν πληροφορίες σε ένα γενικότερο πλαίσιο παρακολούθησης των αλλαγών στις αγορές προϊόντων.

¹ Έκθεση αποτίμησης της εξέλιξης των δεικτών για το 2008, Ιούλιος 2008

Συγκεκριμένα, ενδιαφέρον παρουσιάζει η πορεία της επιχειρηματικής επένδυσης όπου παραμένει σε σταθερά επίπεδα κατά τα τελευταία 5 έτη, αν και υψηλότερα σε σχέση με την τριετία που προηγείται. Ταυτόχρονα, τα συγκριτικά επίπεδα τιμών παρουσιάζουν μια συνεχή αύξηση την τελευταία τετραετία. Αρνητικά κρίνεται η πορεία της ανταγωνιστικότητας της χώρας κατά την τελευταία τριετία όπου παρατηρείται απώλεια ανταγωνιστικότητας, σύμφωνα με δείκτες παγκόσμιων οργανισμών. Αν και το θέμα της ανταγωνιστικότητας αποτελεί περίπλοκο ζήτημα αναφορικά με τα συμπεράσματα που συνάγονται από την εφαρμογή των διεθνών συστημάτων μέτρησης στη χώρα μας, ωστόσο αποτελεί χρήσιμη πηγή σύγκρισης της ανταγωνιστικότητας της χώρας με τις άλλες χώρες. Συνεπώς, το βασικό συμπέρασμα είναι ότι η χώρα παρουσιάζει μια συνεχή απώλεια ανταγωνιστικότητας τα τελευταία τρία έτη.

Πίνακας 3.Β.: Διαρθρωτικές αλλαγές στις αγορές προϊόντων

	Πηγή	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Επιχειρησιακή επένδυση (% του ΑΕΠ)	Eurostat	19,3	19	18,5	19,5	19,5		
Συγκριτικά επίπεδα τιμών (ΕΕ-27 = 100)	Eurostat	85,9	87,6	88,2	88,8	89,4		
Δείκτης Ολικής Ανταγωνιστικότητας (κατάταξη)	World Economic Forum, Global Competitiveness Report					61/122	65/131	67/134

3.1. Επιχειρηματικό περιβάλλον

Η διαμόρφωση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος αποτελεί βασική προϋπόθεση για την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και επομένως και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Βασικοί δείκτες για την πορεία της επιχειρηματικότητας θεωρούνται ο ρυθμός δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και ο βαθμός επιβίωσής τους, δείκτες για τους οποίους ωστόσο δεν υπάρχουν στοιχεία για τη χώρα μας, γεγονός το οποίο δεν επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων για τις όποιες αλλαγές συντελούνται στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Επιπλέον, ο δείκτης διοικητικών εμποδίων σε νέες επιχειρήσεις έχει υπολογιστεί μόνο μία φορά για τη χώρα μας και δεν υπάρχουν πιο πρόσφατες πληροφορίες.

Πίνακας 3.1.Β.: Επιχειρηματικό Περιβάλλον

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Δείκτης οικονομικού κλίματος (2000 = 100)	122	107,6	98,9	92,4	102,6	89,8	102,9	108,4	89
Αποτελέσματα φορολογικών στοχευμένων ελέγχων στις επιχειρήσεις (% παραβατών)	17,86	23,62	31,32	35,81	28,54	42,2	42,7	38,95	

Συνολικό ύψος εγκεκριμένων επενδύσεων σε ΣΔΙΤ (εκατ.€)							717	1.907	2173
--	--	--	--	--	--	--	-----	-------	------

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδος, ΟΟΣΑ, ΥΠΟΙΟ, EUROSTAT

Επομένως, ο μόνος δείκτης ο οποίος οδηγεί σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα είναι ο δείκτης του οικονομικού κλίματος, ο οποίος παρουσιάζει κάθετη πτώση το 2008, αντανακλώνοντας τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν τόσο σε παγκόσμια βάση όσο και στη χώρα μας.

Παράλληλα, ενδιαφέρον παρουσιάζει ο δείκτης σχετικά με τα αποτελέσματα των φορολογικών ελέγχων στις επιχειρήσεις. Αν και δεν μπορούν να εξαχθούν ακριβή συμπεράσματα, καθώς δεν είναι γνωστός ο αριθμός των ελέγχων, παρατηρείται μείωση του ποσοστού των παραβατών στο σύνολο των ελέγχων που πραγματοποιούνται σε σχέση με τη διετία 2005 – 2006, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με την περίοδο 2000-2003. Τέλος, παρατηρείται αύξηση στο συνολικό ύψος των εγκεκριμένων επενδύσεων σε ΣΔΙΤ για το 2008.

3.2. Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν τη “ραχοκοκαλιά” της ελληνικής οικονομίας καθώς αποτελούν το 99,9% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας, απασχολούν το 81,9% των απασχολούμενων στον ιδιωτικό τομέα (εκτός του χρηματοπιστωτικού κλάδου) και προσφέρουν το 69,6% της προστιθέμενης αξίας. Από περαιτέρω ανάλυση του ποσοστού 99,9% των ελληνικών ΜΜΕ στο σύνολο για την Ελλάδα προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές. Συγκεκριμένα, επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν έως 4 άτομα (συμπεριλαμβάνονται και οι αυτοαπασχολούμενοι), καλύπτουν το 94,5% του συνόλου, οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (έως 9 εργαζόμενοι) καλύπτουν το 97,3%, ενώ το ποσοστό των πολύ μικρών και των μικρών επιχειρήσεων (έως 50 εργαζόμενοι) καλύπτει το 99,6% του συνόλου. Επιπλέον, το ποσοστό της απασχόλησης των πολύ μικρών επιχειρήσεων ως προς το σύνολο των απασχολούμενων στον ιδιωτικό τομέα (εκτός του χρηματοπιστωτικού κλάδου) φτάνει το 57%, καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση στην ΕΕ-27. Τέλος, σημαντικό ποσοστό (κοντά στο 20%) καλύπτουν και οι αυτοαπασχολούμενοι. Τα ποσοστά αυτά είναι από τα υψηλότερα της κατηγορίας τους στην ΕΕ-27, τονίζοντας την πολυκερματισμένη επιχειρηματική δραστηριότητα της Ελλάδας και συνεπώς προσδίδοντας ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στην ελληνική οικονομία.

Πίνακας 3.2.Β.: Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Διάρθρωση επιχειρήσεων: Αριθμός επιχειρήσεων τάξης μεγέθους απασχόλησης έως 10 εργαζομένους (% επί του συνόλου)			98,10		97,30				
Διάρθρωση επιχειρήσεων: Αριθμός επιχειρήσεων τάξης μεγέθους απασχόλησης από 10 έως 50 εργαζομένους (% επί του συνόλου)			1,57		2,30				
Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στον κλάδο της Κλωστοϋφαντουργίας (2000 = 100)	100	92,56	90,18	87,16	78,1	63,8	55,6	57,2	40,7
Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στον κλάδο Ένδυσης (2000 = 100)	100	93,14	87,82	87,27	82,7	70,5	61,3	67,6	60,3
Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στον κλάδο Υπόδησης (2000 = 100)	100	95,08	89,96	80,86	73,6	64,6	61,2	62,7	60,5

Πηγές: ΕΣΥΕ, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας

Η ιδιαιτερότητα αυτή της ελληνικής οικονομίας προϋποθέτει και διαφορετικό σχεδιασμό πολιτικής αναφορικά με την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας. Συγκεκριμένα, το τρέχον αναπτυξιακό μοντέλο που εφαρμόζεται στη χώρα μας δεν λαμβάνει υπόψη του τις ιδιαιτερότητες του επιχειρηματικού της περιβάλλοντος, καθώς εκλείπουν μέτρα στήριξης της μικρής επιχείρησης, ιδιαίτερα στην τρέχουσα περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ο σχεδιασμός όμως μιας πολιτικής με βάση τη στήριξη των μικρών επιχειρήσεων, απαιτεί αρχικά την ύπαρξη στοιχείων και πληροφοριών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικές οι απώλειες πληροφοριών σχετικά με τις μικρές επιχειρήσεις. Στοιχεία όπως, μεταξύ άλλων, τα έτη λειτουργίας των επιχειρήσεων, ο βαθμός επιβίωσής τους, ο βαθμός πρόσβασής τους σε χρηματοδότηση, εκλείπουν. Η έλλειψη ενός συστήματος δεικτών μέτρησης ανταγωνιστικότητας των μικρών επιχειρήσεων είναι μεγάλης σημασίας. Όπως σημαντική είναι και η έλλειψη πληροφορίας σχετικά με την αποτελεσματικότητα των επιδοτήσεων προς τις μικρές επιχειρήσεις.

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, άκρως ανησυχητική είναι η διαρκής συρρίκνωση της βιομηχανικής παραγωγής στους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας, της ένδυσης και της υπόδησης, γεγονός που αναδεικνύει το μεγάλο πρόβλημα της απώλειας του παραγωγικού ιστού της χώρας. Τέλος, θετικό κρίνεται το συμπέρασμα ότι όλο και περισσότερες πολύ μικρές επιχειρήσεις αποκτούν πρόσβαση στο διαδίκτυο κατά τα τελευταία έτη.

3.3 Βιομηχανία

Η ιδιαίτερα δυσμενής συγκυρία στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον επηρέασε έντονα τη βιομηχανική παραγωγή. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στη ζώνη του ευρώ κατέγραψε πτώση ρεκόρ κατά 12% τον Δεκέμβριο του 2008 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2007.

Αντίστοιχες επιπτώσεις υπήρξαν και στην Ελλάδα, όπου το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης ανέτρεψε τη σημαντική ανοδική πορεία που σημειώθηκε στη βιομηχανική παραγωγή ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες του 2008. Έτσι, το 2008 παρατηρείται σημαντική υποχώρηση του βιομηχανικού προϊόντος σε σχέση με το 2007, με τον μέσο ετήσιο δείκτη βιομηχανικής παραγωγής² να καταγράφει μείωση κατά 4%, σε αντίθεση με το 2007 που είχε αυξηθεί κατά 2,6%. Η εξασθένιση της βιομηχανικής παραγωγής συνεχίστηκε και στις αρχές του 2009, καθώς ο σχετικός δείκτης μειώθηκε κατά 7% το πρώτο τρίμηνο σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2008.

Αντίστοιχα, στον Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία καταγράφεται μια πτωτική πορεία από τον Μάιο του 2008, η οποία οδήγησε τον δείκτη σε ιστορικά χαμηλές τιμές. Αν και ο μέσος ετήσιος δείκτης το 2008 διαμορφώθηκε στις 91,9 μονάδες, από 102,8 το 2007, τους τελευταίους μήνες του έτους κινήθηκε σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα φτάνοντας τον Δεκέμβριο τις 69,4 μονάδες. Η πορεία αυτή συνεχίστηκε και τους πρώτους μήνες του 2009: το διάστημα Ιανουαρίου – Απριλίου κινείται στις 66 μονάδες κατά μέσο όρο, από τις 100 μονάδες το αντίστοιχο διάστημα του 2008, όμως το δίμηνο Μαρτίου – Απριλίου τα στοιχεία δείχνουν ότι η πτωτική πορεία του δείκτη ανακόπτεται και τον Μάιο σταθεροποιείται στις 71 μονάδες. Παρόλα αυτά, οι προβλέψεις για τα επίπεδα της ζήτησης και των παραγγελιών, τόσο από την εγχώρια αγορά, όσο και την αγορά του εξωτερικού καθώς και οι προβλέψεις για την παραγωγή εμφανίζονται ιδιαίτερα εξασθενημένες.

Αναφορικά με τις επενδύσεις από τη βιομηχανία, τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ (ετήσια βιομηχανική έρευνα) σταματούν στο έτος 2006. Το γεγονός αυτό καθιστά δύσκολη την εξέταση της πορείας αυτού του δείκτη. Πάντως σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία, το 2006 οι επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 4,9%, από 1.814 εκ € σε 1.902 εκ €, σε αντίθεση με το 2005 που παρουσίασαν μείωση κατά 1,3%.

Από την άλλη, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του IOBE, εκτιμάται ότι οι επενδυτικές δαπάνες στη βιομηχανία το 2008 μειώθηκαν κατά 20,9% σε σχέση με τις δαπάνες του προηγούμενου χρόνου. Όπως ήταν αναμενόμενο, ένα μέρος αυτής της μείωσης αποδίδεται και στη δυσμενή οικονομική συγκυρία που άρχισε να διαμορφώνεται στα μέσα του έτους και επιδεινώθηκε ραγδαία προς τα τέλη του έτους.

² Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής καταρτίζεται από την ΕΣΥΕ και περιλαμβάνει τους κλάδους ορυχείων – λατομείων, μεταποιητικών βιομηχανιών και παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και νερού. Ο δείκτης αναθεωρήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ.1165/98 και δημοσιεύεται αναθεωρημένος από τον Μάρτιο του 2009.

Σχετικά με τις επενδύσεις των επιχειρήσεων γενικότερα τα τελευταία χρόνια, αξίζει να αναφερθεί η θετική συμβολή από τη συνέχιση της εφαρμογής του Επενδυτικού Νόμου όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.3522/2006, παρόλες τις καθυστερήσεις στις διαδικασίες αξιολόγησης, ελέγχου και καταβολής των ενισχύσεων. καθώς και η υλοποίηση των δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα». Κατά την τρέχουσα περίοδο που οι συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης και οι δυσώϊωνες προβλέψεις για το επόμενο διάστημα επηρεάζουν σημαντικά τις αποφάσεις για επενδύσεις, κρίνεται αναγκαία η επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων του ΕΣΠΑ, όπως και η εφαρμογή του εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού για τις χρήσεις γης με την ενεργοποίηση του υποστηρικτικού θεσμικού πλαισίου.

Αναφορικά με την εγχώρια ακαθάριστη δαπάνη για έρευνα και ανάπτυξη από τον επιχειρηματικό τομέα, σημειώνεται ότι δεν υπάρχουν πρόσφατα στοιχεία. Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία σταματούν στο 2005, όπου σημειώνεται μικρή αύξηση στο 31% του συνόλου των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη από το 28% περίπου το 2003.

Πίνακας 3.3.Β.: Δείκτες παρακολούθησης των στόχων για τη βιομηχανία

	2005	2006	2007	2008
Πραγματοποιούμενες επενδύσεις από τη βιομηχανία (εκατ. €)	1.814	1.902	-	-
Εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων (εκατ. €)	8.597	9.644	10.350	-
Εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων υψηλής τεχνολογίας (ποσοστό των συνολικών εξαγωγών)	5,95	5,71	-	-
Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής (2005=100)	100	100,87	103,46	99,35
Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)	92,6	101,5	102,8	91,9

Πηγές: ΕΣΥΕ, Τράπεζα της Ελλάδος, Eurostat

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι παρόλα τα όποια βήματα βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, δεν έχουν εξασφαλιστεί οι συνθήκες δημιουργίας ενός γενικότερου ευνοϊκού περιβάλλοντος. Εκκρεμεί πλήθος άλλων πρωτοβουλιών που είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη, όπως η απλοποίηση των διαδικασιών για την ίδρυση και την αδειοδότηση επιχειρήσεων, η υλοποίηση του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημόσιων Προμηθειών, η έγκριση και εφαρμογή των ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού, η εφαρμογή και παραγωγική λειτουργία του Γενικού Εμπορικού Μητρώου, καθώς επίσης και η μείωση του διοικητικού βάρους των επιχειρήσεων.

3.4 Τουρισμός

Από τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ που αναφέρονται στις αφίξεις αλλοδαπών προκύπτει ότι το 2007 υπήρξε συνολική αύξηση των αφίξεων αλλοδαπών στην Ελλάδα κατά 8,5%, σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του 2006. Για το 2008, μέχρι τη στιγμή έκδοσης της παρούσας έκθεσης δεν έχουν εκδοθεί επίσημα στοιχεία από την ΕΣΥΕ, αλλά σύμφωνα με εκτιμήσεις του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), οι αφίξεις αναμένεται να μειωθούν.

Παράλληλα, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος³, οι καθαρές εισπράξεις από την παροχή ταξιδιωτικών υπηρεσιών, που αντιπροσωπεύουν το 52,3% του συνόλου των καθαρών εισπράξεων από υπηρεσίες, ανήλθαν το 2008 σε 3,7% του ΑΕΠ και κάλυψαν το 20,3% περίπου του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Το 2008 οι καθαρές εισροές από ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν κατά 1,4%, ενώ ο ρυθμός μεταβολής των αφίξεων παρουσίασε μικρή κάμψη, παρά την ανοδική τάση που παρατηρήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2008.

Οι προβλέψεις για το 2009 δεν είναι αισιόδοξες, καθώς η παγκόσμια οικονομική ύφεση είναι θα έχει αρνητικές συνέπειες στον τουρισμό στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του ΣΕΤΕ που αφορούν στην περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου 2009, οι αφίξεις στα κυριότερα αεροδρόμια⁴ μειώθηκαν κατά 8,8%.

Σχετικά με τις δαπάνες του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων για τον τουρισμό, σύμφωνα με τα στοιχεία του Προϋπολογισμού του Κράτους, το 2009 προβλέπεται να φτάσουν στα 90 εκατ. €, δηλαδή στα ίδια επίπεδα με το 2008. Πάντως, σημειώνεται ότι μεταξύ των μέτρων που λήφθηκαν στο πλαίσιο των δημοσιονομικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, περιλαμβάνονται και μέτρα ειδικά για τον τουρισμό, όπως η αύξηση κατά 50% των δαπανών για την προβολή της Ελλάδας, η μείωση του ενιαίου τέλους ακινήτων (ΕΤΑΚ) για τα έτη 2009 και 2010 και η χρηματοδότηση των τουριστικών επιχειρήσεων μέσω του πακέτου των 28 δις.

Όπως έχει σημειώσει η ΟΚΕ και στο παρελθόν⁵, είναι αναγκαία η συνέχιση και εντατικοποίηση των προσπαθειών προβολής της Ελλάδας στο εξωτερικό με παράλληλη εισαγωγή μεθόδων αξιολόγησης της απόδοσης των προγραμμάτων προώθησης του τουριστικού προϊόντος ώστε να βελτιωθούν οι επιδόσεις του τουριστικού τομέα.

³ Έκθεση του Διοικητή για το 2008.

⁴ Πρόκειται για τις αφίξεις σε 13 αεροδρόμια, οι οποίες σύμφωνα με τον ΣΕΤΕ αντιπροσωπεύουν περίπου το 74% των συνολικών αφίξεων (με κάθε μέσο).

⁵ «Δείκτες παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005 – 2008 – Αποτίμηση εξελίξεων», Ιούλιος 2008.

Πίνακας 3.4.Β.: Τουρισμός

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για τον τουρισμό (εκατ. €)	62	85	70	76	90	90
Αφίξεις αλλοδαπών από το εξωτερικό(σε χιλ.)	14.267	15.938	17.284	17.518		

Πηγή: ΥΠΟΙΟ, ΕΣΥΕ

3.5 Ενίσχυση του ανταγωνισμού

Σύμφωνα με την ΟΚΕ⁶, η αναποτελεσματική λειτουργία των ελεγκτικών μηχανισμών που αφορούν στον ανταγωνισμό και την αγορά, αποτελεί αιτία για την εκδήλωση φαινομένων δυσλειτουργίας των αγορών αγαθών και υπηρεσιών. Οι δυσλειτουργίες αυτές συνίστανται σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ή σε κάθετες συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των επιχειρήσεων στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών. Οι μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές καταστάσεις που εκδηλώνονται στην αγορά επομένως, λειτουργούν σε βάρος των καταναλωτών και προς όφελος της ακρίβειας. Παράλληλα, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί που έχουν ως αποστολή να διώκουν τα φαινόμενα αυτά χαρακτηρίζονται από ανεπαρκή στελέχωση, έλλειψη πολιτικής αυτονομίας και αργούς ρυθμούς με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις ταχύτατες εξελίξεις της αγοράς και τις κινήσεις των παραγόντων της.

Ένας από τους δείκτες που χρησιμοποιεί το Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στο πλαίσιο παρακολούθησης της προόδου της ΣΤΛ είναι ο αριθμός αποφάσεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού που εκδίδονται ανά έτος. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής, ο αριθμός αυτός ακολουθεί μια καθοδική τάση από το 2000 έως το 2004 και στη συνέχεια η τάση αυτή γίνεται αυξητική. Όμως το 2008 παρατηρείται μείωση στις 44 αποφάσεις από 49 το 2007. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν ένδειξη αφενός για την προσπάθεια που καταβάλλει η Επιτροπή Ανταγωνισμού να ξεπεράσει τα προβλήματα του παρελθόντος και αφετέρου για το ότι χρειάζεται ακόμα αρκετή δράση προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να πείσει ότι διερευνά αποτελεσματικά φαινόμενα εναρμονισμένων πρακτικών, καθώς και φαινόμενα άσκησης μονοπωλιακής ή ολιγοπωλιακής θέσης από επιχειρήσεις. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει αποσαφηνιστεί το καθεστώς που διέπει τις σχέσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού με άλλες ανεξάρτητες αρχές. Σε περιπτώσεις

⁶ Γνώμη αριθμ. 201 «Ακρίβεια 2008», Αύγουστος 2008

όπου έγιναν καταγγελίες, οι αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού ήρθαν με μεγάλη χρονική καθυστέρηση σε βαθμό που να αμφισβητείται η αποτελεσματικότητα της Επιτροπής στα μάτια της κοινής γνώμης⁷.

Αναφορικά με το επίπεδο των τιμών, το 2008 καταγράφηκε πλήρης ανατροπή της πορείας τους, καθώς σημειώθηκε σημαντική αύξηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά τους πρώτες μήνες, ενώ στη συνέχεια η επιβράδυνση της οικονομίας οδήγησε σε υποχώρηση των τιμών του πετρελαίου και σε αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Παρόλα αυτά, ο μέσος πληθωρισμός το 2008 διαμορφώθηκε στο 4,2%, πολύ υψηλότερα από το 2,9% που ήταν το 2007. Η πτωτική πορεία των τιμών κατά τους τελευταίους μήνες του 2008 συνεχίστηκε και τους πρώτους μήνες του 2009 με αποτέλεσμα ο πληθωρισμός περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 2009 να κινείται στο 1,2% όταν την αντίστοιχη περίοδο του 2008 είχε διαμορφωθεί στο 4,4%. Μάλιστα τον Μάιο του τρέχοντος έτους ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 0,5%, τιμή που αποτελεί τη χαμηλότερη των τελευταίων 45 ετών.

Από την άλλη πλευρά, αποτελεί ιδιαίτερα θετική εξέλιξη η σημαντική μείωση στο κόστος ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο, το οποίο από 31,5 ευρώ το μήνα κατά μέσο όρο το 2007 έπεσε στα 18,1 ευρώ το 2008.

Τέλος, το ηλεκτρονικό εμπόριο δεν έχει ακόμα διαδοθεί όπως συμβαίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς το ποσοστό των εσόδων των ελληνικών επιχειρήσεων από ηλεκτρονικό εμπόριο παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα χωρίς επιπλέον να διαφαίνεται κάποια αυξητική τάση.

Πίνακας 3.5.B.: Δείκτες παρακολούθησης ανταγωνισμού

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Έργο της Επιτροπής Ανταγωνισμού: Αριθμός αποφάσεων που εξέδωσε η Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα στο έτος	68	33	20	29	19	22	28	49	44
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (Μέσος ετήσιος) 2005=100		87,26	90,67	93,79	96,63	100	103,31	106,4	110,9
Πληθωρισμός	2,9	3,4	3,6	3,5	2,9	3,5	3,2	2,9	4,2
Κόστος πρόσβασης στο Διαδίκτυο (ADSL 2056/256 - ευρώ/μήνα)						92,1	32,7	31,5	18,1
Έσοδα από Ηλεκτρονικό Εμπόριο (% στο συνολικό κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων(10+) από ηλεκτρονικό εμπόριο)			0,5	0,2	1,0	1,7	1,1	0,9	

Πηγές: Επιτροπή Ανταγωνισμού, ΕΣΥΕ, Eurostat, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας,

⁷ Γνώμη αριθμ. 201 «Ακρίβεια 2008», Αύγουστος 2008

3.6 Κλάδοι δικτύου

Το 2008 συνεχίζεται η αυξητική τάση στους δύο δείκτες που σχετίζονται με τους κλάδους δικτύου και συγκεκριμένα στο ποσοστό διάδοσης του Διαδικτύου στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το 2008 περίπου 4 στα 10 νοικοκυριά είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η πρόσβαση των νοικοκυριών στο διαδίκτυο σημείωσε σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2007 (39,4% από 30,2%) συνεχίζοντας την αυξητική τάση των τελευταίων τεσσάρων ετών. Παρόλα αυτά, το ποσοστό των ελληνικών νοικοκυριών που είναι συνδεδεμένα είναι πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27, ο οποίος έφτασε το 2008 το 60%.

Από την πλευρά των επιχειρήσεων, συνεχίζεται επίσης η αυξητική τάση με το σύνολο σχεδόν αυτών με περισσότερους από 10 εργαζόμενους να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Επιπλέον, το 75% των επιχειρήσεων με υποδομή Η/Υ έχει εγκαταστήσει εσωτερικό δίκτυο Η/Υ, το 32% χρησιμοποιεί ασύρματο δίκτυο υπολογιστών ενώ ένα αντίστοιχο ποσοστό (30%) διαθέτει δίκτυο intranet, το οποίο χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον για καταλόγους προϊόντων και υπηρεσιών, καθημερινά έγγραφα και για την κοινοποίηση της γενικής πολιτικής της εταιρίας.

Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι, παρόλη τη σημαντική αύξηση που καταγράφεται στο ποσοστό ευρυζωνικής διείσδυσης, συνεχίζει να υπολείπεται κατά πολύ από το μέσο όρο της ΕΕ⁸.

Πίνακας 3.6.Β.: Κλάδοι δικτύου

	2005	2006	2007	2008
Ποσοστό διάδοσης Internet (Νοικοκυριά)	24,2	27,4	30,2	39,4
Ποσοστό διάδοσης Internet (Επιχειρήσεις10+)	93	92,5	94,2	96,6

Πηγή: Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας

Πέρα από τα παραπάνω στοιχεία, στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2008 – 2010 περιλαμβάνεται το άνοιγμα της αγοράς ταχυδρομικών υπηρεσιών σύμφωνα με τη Οδηγία 2008/6/ΕΚ έως την 01/01/2011, η απελευθέρωση των τιμολογίων υψηλής τάσης στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και η εφαρμογή του νόμου 3428/2005 περί απελευθέρωσης της αγοράς φυσικού αερίου. Σχετικά με τα θέματα αυτά σημειώνεται ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στόχων των συγκεκριμένων δράσεων.

⁸ Το ποσοστό ευρυζωνικών συνδέσεων στην Ελλάδα ήταν 11,2% το 2008 και 6,8% το 2007, ενώ στην ΕΕ-27 ήταν 21,7% και 18,2% αντίστοιχα.

3.7 Αποκρατικοποιήσεις

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την περίοδο 2004 – 2007, τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις έφτασαν τα 6.314 εκ. €. Στις αποκρατικοποιήσεις αυτής της περιόδου περιλαμβάνεται η πώληση μετοχών των ΕΛΠΕ, της Εθνικής Τράπεζας και του ΟΠΑΠ, η πώληση ποσοστού ΟΤΕ στην ΔΤ, της Εμπορικής τράπεζας, η εισαγωγή του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Χρηματιστήριο Αθηνών και η διάθεση μετοχών της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Παράλληλα, το τελευταίο διάστημα ολοκληρώθηκε η διαδικασία παραχώρησης του ΟΛΠ και η πώληση της Ολυμπιακής ενώ αναμένεται η ολοκλήρωση διαγωνισμών για την παραχώρηση σε ιδιώτες της διαχείρισης των εμπορευματικών σταθμών του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης.

Σύμφωνα με το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2008 – 2011, τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις το 2009 προβλέπεται να φτάσουν το 1 δις ευρώ, παρά το γεγονός ότι η κατάσταση στις χρηματοπιστωτικές αγορές δεν είναι ευνοϊκή.

Πίνακας 3.7.Β.: Αποκρατικοποιήσεις

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις (εκατ. €)	754	2.101	1.740	1.719	1.600	1.000

Πηγή: ΥΠΟΙΟ

3.8 Προστασία καταναλωτή

Ο δείκτης που εξετάζεται για την αξιολόγηση της προόδου στα θέματα της προστασίας καταναλωτή είναι το σύνολο των αναφορών που περιήλθαν στον συνήγορο του καταναλωτή. Σύμφωνα με τα στοιχεία που είναι δημοσιευμένα στην ιστοσελίδα του Συνηγόρου καταναλωτή, ο αριθμός των καταγγελιών που κατατέθηκαν στον Συνήγορο του Καταναλωτή σημείωσε το 2008 αξιοπρόσεκτη αύξηση της τάξης του 333%, ενώ πρέπει να συνυπολογιστεί και ο ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός (5.870) των τηλεφωνικών παραπόνων που υπέβαλαν οι πολίτες από τον Ιούλιο του 2007, όταν ξεκίνησε τη λειτουργία της η υπηρεσία τηλεφωνικής εξυπηρέτησης των πολιτών. Συνολικά, από το 2005 που λειτούργησε ο θεσμός του Συνηγόρου του Καταναλωτή μέχρι τον Μάιο του 2008 υποβλήθηκαν εγγράφως 4439 αναφορές.

Πάντως, όπως έχει σημειώσει η ΟΚΕ και στο παρελθόν⁹, η αύξηση στον αριθμό των αναφορών δεν μπορεί να αποτελέσει ισχυρή ένδειξη της αποτελεσματικής λειτουργίας του θεσμού της προστασίας του καταναλωτή, χωρίς να παραγνωρίζει πλέον την μεγαλύτερη συνειδητοποίηση του Έλληνα πολίτη ως καταναλωτή και την καλύτερη γνώση των δικαιωμάτων του.

Πίνακας 3.8.Β.: Προστασία καταναλωτή

	2006	2007	2008
Σύνολο αναφορών που περιήλθαν στον συνήγορο του καταναλωτή	101	814	3.524

Πηγή: Συνήγορος καταναλωτή – Περίοδος: Απρίλιος προηγούμενου έτους - Μάιος έτους αναφοράς

Ως θετικό βήμα κατά τον πρώτο κύκλο της ανανεωμένης Στρατηγικής της Λισαβόνας 2005 - 2008 αποτέλεσε η επανασύσταση του Εθνικού Συμβουλίου του Καταναλωτή ως Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτή και Αγοράς (ΕΣΚΑ). Κατά την τρέχουσα περίοδο 2008 – 2010 προωθούνται μέτρα όπως η οργάνωση Γραφείων Ενημέρωσης Καταναλωτών στις πρωτεύουσες νομών, η ανάπτυξη κεντρικού συστήματος εποπτείας της αγοράς, η διαμόρφωση Κωδικών Καταναλωτικής Δεοντολογίας, καθώς επίσης η εγκατάσταση στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή ηλεκτρονικού προγράμματος παρακολούθησης των καταγγελιών. Σχετικά με αυτά η ΟΚΕ επισημαίνει ότι:

- Έως τώρα δεν έχουν διαπιστωθεί ενέργειες ή έστω προθέσεις προς την κατεύθυνση σύστασης Γραφείων Ενημέρωσης Καταναλωτών στις πρωτεύουσες των νομών. Αντιθέτως οι Επιτροπές Φιλικού Διακανονισμού που λειτουργούν στις Νομαρχίες αποδυναμώνονται διαρκώς και καθίστανται όλο και περισσότερο αναποτελεσματικές.
- Τον Δεκέμβριο του 2008 ψηφίστηκε σχετικός Νόμος με τον οποίο συστήνεται "Υπηρεσία Εποπτείας της Αγοράς" (η οποία αποτελεί συνένωση 3 υφιστάμενων Δ/νσεων του ΥΠΑΝ) και μια σειρά από μέτρα, μηχανισμούς και εργαλεία εποπτείας και ελέγχου της αγοράς, με τα οποία όμως δεν επετεύχθητε η δημιουργία ενός ορθολογικού κεντρικού συστήματος.
- Τον Απρίλιο του 2007 τέθηκε σε διαβούλευση από τον Συνήγορο του Πολίτη σχέδιο "Κώδικα Καταναλωτικής Συμπεριφοράς", όπως προέβλεπε στο άρθρο 7 του Ν. 3297/2004 (ΦΕΚ Α/259/23.12.2004). Εν τούτους σήμερα δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία και δεν έχει επικυρωθεί από το

⁹ «Δείκτες παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005 – 2008 – Αποτίμηση εξελίξεων», Ιούλιος 2008.

ΕΣΚΑ σχετικό κείμενο προκειμένου να προωθηθεί στη διοίκηση για την έκδοση του απαιτούμενου ΠΔ.

- Με την αναβάθμιση της γραμμής 1520 τον Ιανουάριο του 2009 αναπτύχθηκε ένα βασικό σύστημα καταγραφής και στατιστικής αξιοποίησης των ερωτημάτων, παραπόνων και καταγγελιών που απευθύνονται αποκλειστικά στη γραμμή 1520. Παράλληλα όμως λειτουργούν και άλλοι φορείς και αρχές που επιλαμβάνονται συχνά του ιδίου παραπόνου ή καταγγελίας με συνέπεια να απουσιάζει ένα ενιαίο σύστημα διαχείρισης παραπόνου ή καταγγελίας, και στατιστικής αξιοποίησής τους το οποίο θα συνέβαλε στην αξιοποίηση τους για τη χάραξη ή και βελτίωση της πολιτικής καταναλωτή.

3.9 Δράσεις για την εξωστρέφεια

Οι δείκτες που εξετάζονται για την αποτύπωση των εξελίξεων σχετικά με την εξωστρέφεια της Ελλάδας αφορούν τις εισαγωγές και εξαγωγές, το εμπορικό ισοζύγιο και τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Η διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος συνεχίστηκε και το 2008, ξεπερνώντας τα 44 δις € και παρά την αξιόλογη αύξηση των εξαγωγών κατά 13,6%. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην πολύ υψηλή δαπάνη για εισαγωγές, η οποία παραμένει περίπου τριπλάσια των εισπράξεων από εξαγωγές. Όπως σημειώνει η Τράπεζα της Ελλάδος¹⁰ η εν λόγω διεύρυνση αντανάκλα τη συνεχιζόμενη υποχώρηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας ως προς τις τιμές και γενικότερα την αδυναμία της εγχώριας προσφοράς να ανταποκριθεί επαρκώς στη σύνθεση αλλά και στο ρυθμό ανόδου της εγχώριας και της εξωτερικής ζήτησης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η άνοδος των εξαγωγικών εισπράξεων το 2008 οφείλεται κυρίως στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων και μη ταξινομημένων προϊόντων ενώ, η αύξηση της δαπάνης για εισαγωγές οφείλεται κυρίως στις εισαγωγές μηχανημάτων και μέσων μεταφοράς εκτός πλοίων.

Αναφορικά με τις επενδύσεις παρατηρείται μείωση της καθαρής εκροής κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό στα 1,8 δις ευρώ το 2008 από 3,9 δις ευρώ το 2007. Αντίθετα, οι ξένες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα (εισροές), έπειτα από σημαντική μείωση το 2007, αυξήθηκαν στα 3,5 δις €, παραμένοντας όμως σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2006, όταν είχαν φτάσει τα 4,3 δις €. Σημειώνεται ότι η πιο σημαντική εισροή κεφαλαίων είναι η εξαγορά του 19,99% του μετοχικού

¹⁰ Έκθεση του Διοικητή για το 2008.

κεφαλαίου του ΟΤΕ (ύψους 2,5 δισ. €) το Μάιο και του 3,03% (ύψους 0,4 δισ. €) το Νοέμβριο από τη γερμανική Deutsche Telekom, ενώ οι εκροές κεφαλαίων αφορούν κυρίως επενδύσεις ελληνικών τραπεζών στις βαλκανικές χώρες.

Για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Ελλάδας και ειδικότερα για την αύξηση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων κρίνεται αναγκαία η βελτίωση των υποδομών, η εξάλειψη των δυσκαμψιών στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, η μείωση του διοικητικού βάρους των επιχειρήσεων και γενικότερα η δημιουργία ενός ευνοϊκότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Πίνακας 3.9.Β.: Δράσεις για εξωστρέφεια

	2004	2005	2006	2007	2008
Εμπορικό Ισοζύγιο αγαθών(δισ. €)	-25,43	-27,56	-35,29	-41,49	-44,05
Ξένες Άμεσες Επενδύσεις-Εκροές(δισ. €)	0,8	1,1	3,3	3,9	1,8
Ξένες Άμεσες Επενδύσεις-Εισροές(δισ. €)	1,6	0,5	4,3	1,4	3,5

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

3.10 Αγροτική Οικονομία

Άλλη μια δύσκολη χρονιά ήταν το 2008, για την αγροτική οικονομία αφού οι περισσότεροι δείκτες κινήθηκαν αρνητικά, με το αγροτικό εισόδημα να σημειώνει κατακόρυφη πτώση και το αγροτικό μας ισοζύγιο να επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο.

Πιο αναλυτικά ο εισοδηματικός δείκτης Α στη χώρα μας το 2008 υποχώρησε κατά-8%, που σημαίνει ότι το αγροτικό εισόδημα μειώθηκε ισόποσα. Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι τα τελευταία οκτώ εξεταζόμενα χρόνια, μόνο δύο χρόνια ο συγκεκριμένος δείκτης συναντάται με θετικό πρόσημο, ανεβάζοντας τις απώλειες - μειώσεις του αγροτικού εισοδήματος στο -21,31%.

Αρνητική εξέλιξη είχαμε όμως και στο αγροτικό ισοζύγιο της χώρας μας αφού το έλλειμμα αυξήθηκε για άλλη μία χρονιά κατά 1,29% αποδεικνύοντας ξεκάθαρα την έλλειψη ανταγωνιστικότητας των αγροτικών μας προϊόντων. Όσον αφορά τις εξαγωγές αυτές αυξήθηκαν μεν κατά 314 εκ.€, όμως η αύξηση αυτή υπερκαλύφθηκε από την κατά 354 εκ.€ αύξηση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων, με αποτέλεσμα το έλλειμμα να διευρυνθεί.

Αναφορικά με τον δείκτη παραγωγής, έχουμε μεγάλη μείωση της συμμετοχής της στο ΑΕΠ από 4,03 σε 3,49% ή σε ποσοστό κατά -13,4%, κάτι που σημαίνει ότι ο αγροτικός τομέας υποχωρεί υπέρ των υπόλοιπων τομέων.

Το θετικό στοιχείο του τομέα αποτελεί η αύξηση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στην γεωργία – κτηνοτροφία – δάση αλιεία από 2.307 εκ.€. σε 2.556 εκ.€.

Σ' όλα τα παραπάνω θα πρέπει να προσθέσουμε ότι παρ' ότι βρισκόμαστε στον 3^ο χρόνο υλοποίησης του ΠΑΑ 2007-2013, κανένα σχεδόν μέτρο του δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα, εντείνοντας τα διαρθρωτικά προβλήματα του αγροτικού τομέα.

Πίνακας 3.10.Β.: Αγροτική οικονομία

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Δείκτης πρωτογενούς παραγωγής (% συμμετοχής των κλάδων γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασοκομίας, αλιείας στο ΑΕΠ)	6,28	5,92	5,23	5,67	5,04	4,03	3,49	
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου στη γεωργία-κτηνοτροφία-δάση-αλιεία (εκατ. ευρώ)	1.212	1.274	1.548	1.616	2.223	2.307	2.556	
Εισοδηματικός δείκτης Α (% μεταβολή)	-0,24	-2,92	-7,93	-5,64	1,81	-0,27	1,88	-8,00
Αγροτικό ισοζύγιο (εκατ. ευρώ)			-1.929	-2.447	-1.993	-2.177	-3.022	-3.061
Εξαγωγές αγροτικών προϊόντων (εκατ. ευρώ)			3.038	2.851	3.410	3.763	3.681	3.995
Εισαγωγές αγροτικών προϊόντων (εκατ. ευρώ)			4.967	5.297	5.402	5.940	6.703	7.057

Πηγή : ΕΣΥΕ

4. Κοινωνία της Γνώσης

4.1 Επενδύσεις σε Έρευνα και Καινοτομία

Η Ευρώπη φιλοδοξεί να εξελιχθεί σε πρωτοπόρα δύναμη στην έρευνα και στην καινοτομία, σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ενίσχυση της "Κοινωνία της Γνώσης" ως ποσοστό του ΑΕΠ των χωρών μελών της, αποτυπώνεται τόσο στη στρατηγική της Λισαβόνας, όσο και στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας, όπου γίνονται επισημάνσεις για την ανάγκη αύξησης των επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία.

Το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων μιας χώρας και ειδικά των νέων είναι κρίσιμο στοιχείο αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία. Το επίπεδο εκπαίδευσης των νέων στην Ελλάδα κρίνεται ικανοποιητικό καθώς τα άτομα ηλικίας 20 έως 24 ετών σε ποσοστό 82,1% το 2007 έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ποσοστό αυτό αν και είναι το 15^ο στην Ευρώπη των 27 κρατών – μελών είναι μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27 (78,1%). Η ελληνική οικογένεια στηρίζει οικονομικά την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των παιδιών της, διαθέτοντας ένα σημαντικό ποσοστό του οικογενειακού προϋπολογισμού σε φροντιστηριακά μαθήματα σχολικών μαθημάτων και ξένων γλωσσών.

Η Ελλάδα ως χώρα εμφανίζει σημαντική υστέρηση σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά και σε σχέση με τους διακηρυγμένους στόχους της, στον τομέα της έρευνας. Η ακαθάριστη εθνική δαπάνη για έρευνα το 2007 αντιστοιχεί μόλις στο 0,57% του ΑΕΠ και η ιδιωτική δαπάνη στο 0,15%, έναντι του στόχου για 1,5% των ερευνητικών δαπανών στο ΑΕΠ. Τα συγκεκριμένα μεγέθη δεν εμφανίζουν σημαντικές μεταβολές τα τελευταία έτη. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόλις τον Ιούνιο του 2009, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, υπήρξε και πάλι προκήρυξη προγραμμάτων έρευνας από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας. Ωστόσο το σημαντικότερο ζήτημα είναι ότι δεν έχει προχωρήσει η θέσπιση και υλοποίηση μιας πολιτικής Εθνικών Ερευνητικών Προγραμμάτων ώστε τα Ευρωπαϊκά Ανταγωνιστικά Προγράμματα να πάσουν να αποτελούν τη μοναδική πηγή χρηματοδότησης της λειτουργίας της έρευνας. Βέβαια υπάρχουν και ενθαρρυντικές εξελίξεις όπως η αύξηση του αριθμού των ερευνητών στην χώρα και η συνεχής αύξηση του ποσοστού των απασχολούμενων σε κλάδους έντασης γνώσης στο σύνολο του εργατικού δυναμικού, ποσοστό το οποίο το 2007 ξεπέρασε το 25%.

Η μέχρι σήμερα πολιτική της χώρας για την έρευνα και την καινοτομία έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά:

- Τη θεώρηση της καινοτομίας ως ένα υποσύνολο της ερευνητικής πολιτικής.
- Τη θεώρηση της καινοτομίας και της έρευνας ως διακριτού τομέα κυβερνητικής δράσης, ανεξάρτητου και ασύνδετου από τους άλλους τομείς της πολιτικής.

Με δεδομένο ότι σε σχέση με πέρυσι δεν παρατηρήθηκε καμία ουσιαστική πρόοδος η Ο.Κ.Ε. επανέρχεται στο θέμα και επισημαίνει εκ νέου¹¹ ότι και τα δυο προαναφερόμενα στοιχεία αποτελούν θεμελιώδεις αδυναμίες της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι ο Ν.3653/2008, σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας, αν και έχει ψηφιστεί από το 2008 δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί ως προς τις κανονιστικές του διατάξεις.

Η ένδεια εγχώριας ανάπτυξης έρευνας και τεχνογνωσίας έχει ως αποτέλεσμα η Ελλάδα να εξαρτάται από την μεταφορά ενσωματωμένης τεχνολογίας. Οι δαπάνες για βιομηχανική έρευνα είναι στο 15% του κοινοτικού μέσου όρου και φθίνουν, όπως συμβαίνει αντίστοιχα και με τις δαπάνες για τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση¹² του Global Entrepreneurship Monitor μόνον το 8,3% από τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες χρησιμοποιούν

¹¹ Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ. 197 «Προτάσεις της Ο.Κ.Ε. στο νέο κύκλο της Στρατηγικής της Λισαβόνας 2007-2013», Ιούνιος 2008.

¹² Foundation for Economic and Industrial Research (IOBE): *Entrepreneurship in Greece 2007-2008*, Dec 2008, for the Global Entrepreneurship Monitor.

«εντελώς νέες τεχνολογίες»¹³ και 13,8% από τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες χρησιμοποιούν «νέες τεχνολογίες», δηλαδή τεχνολογίες που προέκυψαν από την έρευνα της τελευταίας πενταετίας.

Τα μέτρα αναδιάρθρωσης σύμφωνα με τις απόψεις της ΟΚΕ, οι οποίες έχουν ήδη κατατεθεί, θα πρέπει να ενισχυθούν στη κατεύθυνση:

α) δημιουργίας αγοράς για καινοτομικά προϊόντα με ενεργό ρόλο της πολιτικής δημόσιων προμηθειών και εθνικών σταθεροτύπων,

β) βελτίωσης της αναπτυξιακής απόδοσης και παράλληλα αύξησης και αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των διατιθέμενων πόρων,

γ) βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου και ενίσχυσης των μηχανισμών παραγωγικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας από τις επιχειρήσεις.

δ) απλοποίησης του κανονιστικού περιβάλλοντος και κατάργησης των πολύπλοκων νόμων που εμποδίζουν την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών.

Οι δείκτες που καταγράφουν την καινοτομική δραστηριότητα¹⁴ των επιχειρήσεων δείχνουν μια σημαντική υστέρηση σε σχέση με επιλεγμένες χώρες της ΕΕ που πριν από μερικά χρόνια θεωρούσαμε ότι ανήκαν στην ίδια κατηγορία με την Ελλάδα στο πλαίσιο της ΕΕ.

Η ελλιπής ανάπτυξη της καινοτομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αποτυπώνεται και από τη χαμηλή κατάταξη της Ελλάδας, 21^η μεταξύ 31 Ευρωπαϊκών Χωρών στο δείκτη συνολικής καινοτομίας που υπολογίζει το European Innovation Scoreboard. Η τιμή του δείκτη το 2008 ήταν 0,361, έναντι 0,475 της Ευρώπης των 27 μελών κρατών.

Πίνακας 4.1.B.: Επενδύσεις σε έρευνα και καινοτομία

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ακαθάριστη εθνική δαπάνη για έρευνα (% ΑΕΠ)		0,5709	0,5515	0,5808	0,5713	0,57	
Ιδιωτική δαπάνη για έρευνα (% ΑΕΠ)	0,1822	0,1831	0,1713	0,1799	0,1716	0,15	
Ποσοστό απασχολουμένων σε κλάδους έντασης γνώσης (% στο σύνολο του εργατικού δυναμικού)	22,75	23,08	24,9	24,54	24,96	25,07	

¹³ Δηλαδή τεχνολογίες και διαδικασίες που έχουν εμφανιστεί μόλις ένα χρόνο από έρευνα. Η Ελλάδα κατατάσσεται 14^η ως προς αυτόν το δείκτη αυτό μεταξύ των 21 χωρών που δημοσιεύουν στοιχεία GEM.

¹⁴ Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση για την Ανταγωνιστικότητα του 2006: α) το ποσοστό των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν στη λειτουργία τους κάποια καινοτομική δραστηριότητα ως προς το σύνολο των επιχειρήσεων ήταν το 2004 18%, σε σύγκριση με 34,4% που είναι ο αριθμητικός μέσος στην Ευρώπη των 15. β) Τα έσοδα από νέα ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα (καινούργια στην αγορά) ως ποσοστό των συνολικών εσόδων ήταν για το σύνολο των επιχειρήσεων το 2004 μόλις 4,8% στην Ελλάδα (12^η θέση στην Ευρώπη των 15 και 19^η στην Ευρώπη των 27), σε σύγκριση με 5,9% στην Ευρώπη των 15 και 6,4% στην Ευρώπη των 27. γ) Ικανοποιητικά ήταν τα αντίστοιχα έσοδα για προϊόντα που δεν είναι καινούργια στην αγορά και τα οποία το 2004 ήταν 6,2% στην Ελλάδα (6^η θέση στην Ευρώπη των 15 και 12^η στην Ευρώπη των 27), σε σύγκριση με 6,5% στην Ευρώπη των 15 και 6,2% στην Ευρώπη των 27.

Συγκεντρωτικός δείκτης καινοτομίας	0,26	0,26	0,271	0,279	0,295	0,332	0,361
Καινοτομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων			18,0				
Έσοδα των επιχειρήσεων από νέα ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα (καινούρια στην αγορά) % στα συνολικά έσοδα			4,8				
Έσοδα των επιχειρήσεων από νέα ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντα (όχι καινούρια στην αγορά) % στα συνολικά έσοδα			6,2				

Πηγές: Eurostat, European Innovation Scoreboard, Υπουργείο Ανάπτυξης

4.2 Δημόσια δαπάνη για εκπαίδευση

Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά της χρηματοδότησης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρά την διατυπωμένη θέση της κυβέρνησης για αύξηση των δαπανών για την εκπαίδευση, δυστυχώς οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση στην Ελλάδα εμφανίζονται καθηλωμένες στο 3% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Σε ακόμη χειρότερο επίπεδο βρίσκεται και το ύψος των ιδιωτικών δαπανών για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Βέβαια το πρόβλημα της εκπαίδευσης στη χώρα μας δεν είναι μόνο οικονομικό. Απουσιάζει παντελώς η ολοκληρωμένη προσέγγιση του εκπαιδευτικού συστήματος και ένα αποτελεσματικό σύστημα σύνδεσης του με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας.

Η Ο.Κ.Ε. μέσα από τις Γνώμες Πρωτοβουλίας της και για τις 3 βαθμίδες εκπαίδευσης¹⁵ συγκεκριμενοποιεί τις προτάσεις της. Η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος απαιτεί μεταρρυθμίσεις, οι οποίες μέχρι σήμερα δεν έχουν ληφθεί, οι οποίες θα πρέπει να εστιάσουν ανά επίπεδο εκπαίδευσης στα εξής:

α) στην μέριμνα για δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση όλων όσων διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης

β) στην παροχή πολύπλευρης παιδείας που θα στοχεύει στην καλλιέργεια του μαθητή και θα του παρέχει τις γνώσεις που είναι αναγκαίες είτε για να μετάσχει, μετά την αποφοίτησή του, στο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι της χώρας είτε για να εισαχθεί στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

γ) στην ουσιαστική ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, στην καλύτερη διακυβέρνηση των ΑΕΙ, στην ουσιαστική αξιολόγηση διδασκόντων, εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου, στην ανάδειξη της έρευνας, στην ενθάρρυνση της

¹⁵ Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ.182 «Προσχολική Αγωγή και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Ιούλιος 2007.

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ. 212 «Τριτοβάθμια Εκπαίδευση», Ιανουάριος 2009.

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ. 214 «Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», Ιανουάριος 2009.

κινητικότητα, στη σύνδεση με την παραγωγή, την υγιή επιχειρηματικότητα και τις τοπικές κοινωνίες, στην οικονομική ενίσχυση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και έρευνας

Πίνακας 4.2.Β.: Δημόσια δαπάνη για εκπαίδευση

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Δημόσια δαπάνη για εκπαίδευση (% ΑΕΠ)	2,93	2,96	2,99	3,14	3,11	3,13	3,08	3,10
Ιδιωτική δαπάνη για εκπαίδευση (% ΑΕΠ)	0,21	0,17	0,20	0,19	0,25			

Πηγές: ΥΠΟΙΟ, Eurostat

5. Αγορές κεφαλαίου

Το κυρίαρχο στοιχείο των αγορών κεφαλαίου τους τελευταίους μήνες είναι η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση, που έχει πλήξει και το εγχώριο πιστωτικό σύστημα με πολύ μικρότερη όμως ένταση. Σήμερα, μετά την παρέμβαση της Ελληνικής Κυβέρνησης (πακέτο 28 δις. €) αλλά και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, (μείωση επιτοκίων) το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα φαίνεται να έχει επαρκή ρευστότητα, την οποία όμως διστάζει να διοχετεύσει στην αγορά. Δηλαδή, με άλλα λόγια, δεν χρηματοδοτείται η πραγματική οικονομία με αποτέλεσμα να υποφέρει από «ασφυξία» πλήθος μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ελεύθερων επαγγελματιών κ.λ.π. με δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγή, στην απασχόληση, στην ανάπτυξη της οικονομίας. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη μεγάλη αβεβαιότητα που επικρατεί τόσο για το τρέχον όσο και για το επόμενο έτος, η οποία συνοδεύεται από αύξηση των επισφαλειών των τραπεζών.

Όσον αφορά στα επιτόκια, το τελευταίο διάστημα, παρά την μείωση του ευρωεπιτοκίου, τα επιτόκια χορηγήσεων παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, ενώ για τα επιτόκια των καταθέσεων, οι αποδόσεις είναι κυμαίνονται πολύ χαμηλά (0,5% - 1%).

Όσον αφορά στους δείκτες παρακολούθησης παρατηρούμε ότι:

- Ο Γενικός Δείκτης ΧΑΑ έκλεισε στο τέλος του 2008 στις 1786,50 μονάδες παρουσιάζοντας μείωση κατά 65,50% σε σχέση με το 2007. Η διεθνής οικονομική κρίση είναι σίγουρο ότι άφησε έντονα τα σημάδια της και στον Γενικό Δείκτη ΧΑΑ, όπως και στη καθαρή αξία ενεργητικού αμοιβαίων κεφαλαίων όπου η μείωση ήταν 59,52% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Τα μέσα επιτόκια ταμειυτηρίου αυξήθηκαν από 1,14% σε 1,17% ή κατά 2,63% για το λόγο ότι τους τελευταίους μήνες του 2010 υπήρξε αυξημένη ζήτηση κεφαλαίων από τα τραπεζικά ιδρύματα.

- Αυξητικά κινήθηκαν όμως και τα επιτόκια δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια, από 14,09% σε 14,80% αυξάνοντας ακόμα το κόστος των δανειοληπτών.
- Τέλος, τα δάνεια προς τα εγχώρια νοικοκυριά συνέχισαν με αυξητικούς ρυθμούς και το 2008 με το ποσοστό επέκτασής τους να φθάνει το 12,57%.

Πίνακας 5.1.Β.: Αγορές Κεφαλαίου

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Καθαρή αξία ενεργητικού αμοιβαίων κεφαλαίων (εκατ. €)	30.978,9	26.825,4	25.429,2	30.383,5	31.628,5	27.089,9	22.970,6	20.701,2	8.384,9
Γενικός δείκτης ΧΧΑ (% 1980=100)	3.388,90	2.591,60	1.748,40	2.263,6	2.786,2	3.663,9	4.394,50	5.178,80	1.786,50
Δάνεια προς εγχώρια νοικοκυριά (εκατ. €)	16.969,7	23.828,7	31.498,3	40.198,8	51.635,4	68.893,7	85.876,5	104.116,4	117.203,1
Μέσα ετήσια επιτόκια ταμειυτηρίου (%)	5,7	2,41	1,09	0,92	0,90	0,88	0,98	1,14	1,17
Επιτόκια δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια (%)				14,41	13,81	13,36	13,45	14,09	14,80

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

6. Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη

Για άλλη μια χρονιά παρατηρείται σημαντικό έλλειμμα ενημέρωσης των δεικτών που αφορούν στην ενότητα «Περιβάλλον και Βιώσιμη ανάπτυξη», αφού η ενημέρωση μέσω Eurostat φθάνει ως το 2006.

Ένας από τους κυριότερους δείκτες που εξετάζουμε στο παρόν κεφάλαιο είναι η αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του 2006, η χώρα μας παρουσίασε μια βελτίωση, αφού κατάφερε να πιάσει τους στόχους του Κυότο (αύξηση εκπομπών κατά 24,4% σε σχέση με το έτος βάσης, έναντι στόχου 25%). Είναι, άλλωστε, γνωστό ότι η χώρα μας είχε αποβληθεί από τη συνθήκη του Κυότο λόγω των ελλিপών στατιστικών στοιχείων γύρω από τους περιβαλλοντικούς δείκτες και θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια προκειμένου να παραμείνει μέσα στους στόχους του Πρωτοκόλλου. Ένα από τα θεσμικά μέτρα που υλοποιήθηκαν την προηγούμενη χρονιά ήταν και η έγκριση από την Ε.Ε. του Εθνικού Σχεδίου Κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών για την περίοδο 2008-2013 σύμφωνα με το οποίο μειώνονται οι εκπομπές στις ρυπογόνες βιομηχανίες κατά 16,7%.

Αναφορικά με το μερίδιο καταναλισκόμενης ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές με βάση τα στοιχεία του 2006, ανέρχεται μόλις στο 12,1%, όταν ο μέσος όρος στην Ε.Ε. των 27 χωρών είναι 14,6%. Ο Εθνικός Στόχος είναι το ποσοστό συμμετοχής των Α.Π.Ε. στην ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας στη χώρα μας να φθάνει το 20,3% μέχρι το 2010 και το 29% μέχρι το 2020, στόχος που θεωρείται υπεραισιόδοξος και φυσικά μη υλοποιήσιμος.

Ένα μέτρο το οποίο θα μπορούσε να συμβάλλει στην αύξηση των ΑΠΕ, είναι η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στις οροφές κατοικιών. Όμως το μέτρο φαίνεται ότι δεν βρίσκει μεγάλη ανταπόκριση.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο πολυδιαφημισμένος νόμος για τις ΑΠΕ (Ν.3468/06) ελάχιστα προβλήματα έχει επιλύσει και ότι στοιχεία όπως α) η αδειοδοτική διαδικασία, και β) οι τοπικές κοινωνίες ακυρώνουν το σύνολο των προσπαθειών στον πολύπαθο αυτό τομέα.

Όσον αφορά τέλος τα έσοδα από περιβαλλοντικούς φόρους, αυτά μειώθηκαν το 2006 στο 1,96% σε σχέση με το 2,05% του αμέσως προηγούμενου έτους. Όμως και συγκριτικά με την ΕΕ27, η χώρα μας υπολείπεται αρκετά, αφού στην ΕΕ27 τα έσοδα βρίσκονται στο 2,56%.

Πίνακας 6.1.Β.: Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ενεργειακή ένταση της οικονομίας	236,47 (Ελλάδα)	233,08 (Ελλάδα)	230,46 (Ελλάδα)	222,72 (Ελλάδα)	216,24 (Ελλάδα)	212,18 (Ελλάδα)	204,66 (Ελλάδα)	
Χιλιόγραμμα πετρελαίου ανά χίλια € 1995=100	213,90 (Ε.Ε.)	214,71 (Ε.Ε.)	211,76 (Ε.Ε.)	214,69 (Ε.Ε.)	212,06 (Ε.Ε.)	208,56 (Ε.Ε.)	202,45 (Ε.Ε.)	
Εκπομπές αερίων υπεύθυνων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου 1990=100	119,9 (Ελλάδα)	121,1 (Ελλάδα)	121 (Ελλάδα)	124,8 (Ελλάδα)	125 (Ελλάδα)	125,1 (Ελλάδα)	124,4 (Ελλάδα)	
	90,9 (Ε.Ε.)	91,9 (Ε.Ε.)	91,2 (Ε.Ε.)	93 (Ε.Ε.)	93,2 (Ε.Ε.)	92,5 (Ε.Ε.)	92,3 (Ε.Ε.)	
Όγκος μεταφοράς εμπορευμάτων ως προς το ΑΕΠ Αναλογία τόνων – χιλιομέτρων και ΑΕΠ 1995=100				108		120,8	167,1	
Συνολικά έσοδα από περιβαλλοντικούς φόρους % ΑΕΠ	2,34 (Ελλάδα)	2,53 (Ελλάδα)	2,28 (Ελλάδα)	2,17 (Ελλάδα)	2,16 (Ελλάδα)	2,05 (Ελλάδα)	1,96 (Ελλάδα)	
			2,69 (Ε.Ε.)	2,71 (Ε.Ε.)	2,67 (Ε.Ε.)	2,62 (Ε.Ε.)	2,56 (Ε.Ε.)	
Μερίδιο της ανανεώσιμης ενέργειας	7,7 (Ελλάδα)	5,2 (Ελλάδα)	6,2 (Ελλάδα)	9,7 (Ελλάδα)	9,5 (Ελλάδα)	10 (Ελλάδα)	12,1 (Ελλάδα)	6,8 (Ελλάδα)
	13,8 (Ε.Ε.)	14,4 (Ε.Ε.)	12,9 (Ε.Ε.)	12,9 (Ε.Ε.)	13,9 (Ε.Ε.)	14 (Ε.Ε.)	14,6 (Ε.Ε.)	

Πηγή: Eurostat

7. Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή

Οι εκτιμήσεις των περιφερειακών ανισοτήτων δείχνουν μια ελαφρά πτωτική τάση των ανισοτήτων στην απασχόληση (ως το 2007), αλλά μία σαφώς ανοδική τάση των ανισοτήτων στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ως το 2005), μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Η τελευταία αυτή εξέλιξη οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ταχύτερη αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας.

Οι δείκτες που καταγράφουν τα όρια φτώχειας και την ανισότητα της κατανομής του εισοδήματος παραμένουν, ως το 2007 για το οποίο έχουμε τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, στα ίδια επίπεδα. Οι χώρες των 27 με μεγαλύτερη ανισότητα κατανομής του εισοδήματος είναι η Λετονία, η Πορτογαλία και η Ρουμανία.

Πίνακας 7.1.Β.: Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση	5,1	4,3	3,8	3,2	4,1	4,3	3,7	3,5
Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση - Γυναίκες	9	8,6	8,2	6,5	8,3	8,4	7,7	7
Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση - Άνδρες	3,3	2,6	2	2,1	2,5	2,9	2,6	2,6
Περιφερειακές ανισότητες στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ *	20,7	21,8	23,2	23,8	24,8	26,5		
Λόγος ορίου φτώχειας μετά τις κοινωνικές αναδιανομές	20	20		21	20	20	21	20
Λόγος ορίου φτώχειας μετά τις κοινωνικές αναδιανομές - Γυναίκες	20	22		21	21	21	21	21
Λόγος ορίου φτώχειας μετά τις κοινωνικές αναδιανομές- Άνδρες	19	19		20	19	18	20	20
Λόγος ορίου φτώχειας πριν τις κοινωνικές αναδιανομές	22	23		24	23	23	23	24
Ανισότητα της κατανομής του εισοδήματος	5,8	5,7		6,4	5,9	5,8	6,1	6

Πηγές: Υπουργείο Ανάπτυξης, Eurostat

8. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης

Οι δείκτες που επιδιώκουν να παρακολουθούν τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, εμφανίζουν το 2008 μια στασιμότητα σε γενικές γραμμές. Το ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο στις συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές παρουσιάζει μια ελαφρά υποχώρηση, ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στις συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές παρουσιάζει στασιμότητα την τελευταία τετραετία.

Στο έλλειμμα ενσωμάτωσης οδηγιών στο εθνικό δίκαιο σημειώνεται ανατροπή της προόδου του προηγούμενου εξαμήνου και από 1,4 που ήταν τον Ιούλιο του 2008, τον Ιανουάριο του 2009 επιστρέφει στα επίπεδα του 2007 και του πρώτου εξαμήνου του 2008, δηλαδή στο 1,7%. Παράλληλα, σημειώνεται και αύξηση των παραβάσεων από 88 σε 91.

Επιπλέον, ο δείκτης αντίληψης διαφθοράς που καταρτίζεται από τη Διεθνή Διαφάνεια παρουσιάζει μια μικρή άνοδο. Η άνοδος αυτή όμως δεν έχει οδηγήσει σε σημαντικές διαφοροποιήσεις καθώς η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται πολύ πίσω από τις περισσότερες χώρες της ΕΕ.

Σχετικά με τον αριθμό των μεταναστών με άδεια παραμονής δεν υπάρχει νέα συνολική εκτίμηση το 2008, αν και υπολογίζεται ότι οι άδειες που παραχωρήθηκαν

το δεκάμηνο του 2008 φθάνουν τις 43.290, χωρίς να γνωρίζουμε όμως τον αριθμό των αδειών που δεν έχουν ανανεωθεί.

Πίνακας 8.1.B.: Δείκτες παρακολούθησης των στόχων για τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης

	2005	2006	2007	2008
Ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο στις συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές % πληθυσμού	7	9	12	10
Ποσοστό των επιχειρήσεων (10+) που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στις συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές % επιχειρήσεων	81	84	82	83
Έλλειμμα ενσωμάτωσης κοινοτικών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο %	3,7	2,8	1,7	1,7
Αποτίμηση της μεταναστευτικής πολιτικής: Αριθμός μεταναστών με άδεια παραμονής			481.501	
Δείκτης διαφθοράς (βαθμολογία 1-10)	4,3	4,4	4,6	4,7
Δαπάνη συνεχούς εκπαίδευσης των δημοσίων υπαλλήλων				
% δημοσίων υπαλλήλων που πέρασαν από προγράμματα επανακατάρτισης				

Πηγές: Υπουργείο Ανάπτυξης, Eurostat, EU Internal Market Scoreboard, «ANTIGONH»

9. Απασχόληση – κατάρτιση – εκπαίδευση

Οι δείκτες για την απασχόληση και την ανεργία για το έτος 2008, καταγράφουν μια γενική βελτίωση, καθώς παρατηρείται ελαφρά αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στο 61,9%, και μείωση του ποσοστού ανεργίας από 8,3% το 2007, σε 7,7% το 2008. Επίσης ελαφρά αύξηση του ποσοστού ανεργίας των νέων (15-24 ετών) από 22% το 2007 σε 22,11% το 2008.

Από την αρχή όμως του 2009, παρατηρείται, σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της ΕΣΥΕ, αξιοπρόσεκτη αύξηση του ποσοστού ανεργίας. Το πρώτο τρίμηνο του 2009, το ποσοστό ανεργίας είχε φθάσει το 9,3%, σε σύγκριση με 8,3% την αντίστοιχη περίοδο του 2008, και η αύξηση ήταν από 5,5% σε 6,8% για τους άνδρες και από 12,3% σε 13% για τις γυναίκες. Επίσης αυξημένο είναι το ποσοστό ανεργίας των νέων 15-24 ετών, που από 23,45% το πρώτο τρίμηνο του 2008, έφθασε το 25,45% το πρώτο τρίμηνο του 2009.

Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το πρώτο τρίμηνο του 2009, δείχνουν επίσης μείωση της συνολικής απασχόλησης κατά 0,57%, για πρώτη φορά μετά το 2000. Παρατηρείται ειδικότερα μείωση του αριθμού των μισθωτών κατά 1,15%, που οφείλεται στη μείωση της πλήρους απασχόλησης κατά 2,25%, ενώ η προσωρινή απασχόλησης αυξάνεται κατά 8,45%.

Το 2008 δεν υπήρξαν νέα στοιχεία σε ότι αφορά τις πολιτικές απασχόλησης (τελευταία στοιχεία του 2005), τους δείκτες ατυχημάτων (τελευταία στοιχεία του

2005 επίσης) και τη συμμετοχή των ατόμων 15-64 ετών στο εκπαιδευτικό σύστημα (τελευταία στοιχεία του 2007).

Πίνακας 9.1.Β.: Απασχόληση - Κατάρτιση - Εκπαίδευση

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ποσοστό απασχόλησης	56,5	56,3	57,5	58,7	59,4	60,1	61	61,4	61,9
Ποσοστό απασχόλησης γυναικών % εργαζομένων 15-64 ετών στο σύνολο του πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας	41,7	41,5	42,9	44,3	45,2	46,1	47,4	47,9	48,7
Ποσοστό απασχόλησης ανδρών % εργαζομένων ανδρών 15-64 ετών στο σύνολο του ανδρικού πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας	71,5	71,4	72,2	73,4	73,7	74,2	74,6	74,9	75,0
Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων % του συνολικού ενεργού πληθυσμού	6,1	5,5	5,3	5,3	5,6	5,1	4,8	4,1	3,6
Ποσοστό ανεργίας % εργατικού δυναμικού	11,4	10,8	10,3	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7
Δαπάνες για ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης % του ΑΕΠ	0,27	0,28	0,19	0,11	0,17	0,06			

Πηγή: ΕΣΥΕ, Eurostat, Υπουργείο Ανάπτυξης